

The Diak logo is rendered in a bold, pink, sans-serif font. It is positioned in the upper right quadrant of the page, set against a background of overlapping pink and white curved shapes that form a large, stylized letter 'D'.

Diak

Anne Aholainen

Hanna Solin

Mira Nurmi

Diakonia-Ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan

ammattikorkeakoulututkinto

Sairaanhoitaja (AMK)

Opinnäytetyö, 2020

PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALTA

TIIVISTELMÄ

Anne Aholainen, Hanna Solin, Mira Nurmi

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta

59 sivua ja 5 liitettä

Toukokuu 2020

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto

Sairaanhoitaja (AMK)

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Pieksämäen kaupungin perhe- ja lähisuhdeväkivallan tilannetta, mistä ja millaista apua ja tukea perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrin olivat saaneet ja olivatko he kokeneet sen riittäväksi. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi Pieksämäen kaupungin perusterveydenhuollon väkivaltatyöryhmä. Tavoitteena on auttaa tunnistamaan väkivallan uhreja, selvittää oliko saatu apu ollut riittävä ja oliko kehittämistarpeita palveluiden tai avun suhteen. Ammatillisen kasvun tavoitteena oli oppia tunnistamaan väkivallan uhreja ja oppia auttamisen hoitopolku eli mistä auttaminen alkaa, mitä apuja ja tukea voidaan tarjota sekä mihin hoitosuhde päättyy.

Tietoa kerättiin Webropol- kyselylomakkeen avulla. Kyselyyn saatiin 43 vastausta. Kysymyslomakkeella oli suljettuja ja avoimia kysymyksiä. Suljetut kysymykset analysoitiin suoraan Webropol- ohjelman omalla analysointi ohjelmalla. Näistä tehtiin diagrammeja. Avoimet kysymykset analysoitiin kvalitatiivisesti sisällönanalyysimenetelmän avulla.

Tuloksien perusteella uhrin saivat hyvin vähän apua terveydenhuollon ammattihenkilöiltä, he kokivat avunsaannin olevan hyvin vaikeaa. Lähes kaikki vastaajat, jotka olivat apua saaneet, olivat joutuneet ottamaan itse puheeksi tilanteensa. He kokivat myös, että väkivaltaa vähäteltiin tai siihen ei uskallettu puuttua.

Asiasanat: kvalitatiivinen tutkimus, mixed methods research, moniammatillisuus, väkivalta

ABSTRACT

Anne Aholainen, Hanna Solin ja Mira Nurmi
Domestic and intimate partner violence
59 pages and 5 appendices
May 2020
Diaconia University of Applied Sciences
Bachelor's Degree Programme in Health Care
Registered Nurse

The purpose of this thesis was to survey the situation of violence and violence in the city of Pieksämäki. That is where and what kind of help and support the victims had received and whether they felt it was sufficient. The partner in the thesis was the Violence Working Group on Primary Health Care in the City of Pieksämäki. The aim was to help identify victims of violence, to determine whether the assistance received was sufficient and whether there was a need for development in terms of services and assistance. The goal of professional growth was to learn to identify victims of violence and to learn the path to help, that is, where help begins, what help and support can be provided, and where the care relationship ends.

We completed a Webropol questionnaire to collect information. We received 43 responses to the survey. The questionnaire contained closed and open questions. Closed issues are analyzed directly by Webropol's own analysis software. These were charted and the open questions were qualitatively analyzed using content analysis.

Based on the results, the victims received very little help from health professionals and they also found it very difficult to get help. Almost all the respondents who had received help had had to speak up for themselves. They also felt that the violence was downplayed or neglected.

Key words: mixed methods research, multidisciplinary, qualitative research, violence

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	4
2 PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN SYYT JA SEURAUKSET	5
3 TUEN MUODOT	8
4 VÄKIVALLAN ERI MUODOT	10
4.1 Koettu väkivalta	10
4.2 Avun ja tuen muodot väkivaltatilanteissa	13
5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
6 TUTKIMUSMENETELMÄT	16
6.1 Taustaa	16
6.2 Kirjallisuuskatsaus	16
6.3 Menetelmän kuvaus	18
6.4 Aineiston keruu	20
6.5 Analyysimenetelmä ja analyysi	22
7 TULOKSET	24
7.1 Taustamuuttujat	24
7.2 Koettu väkivalta ja siihen avunsaanti	26
7.3 Tuloksien yhteenveto	34
8 POHDINTA	35
8.1. Tuloksien pohdinta	35
8.2 Prosessin pohdinta	36
8.3 Ammatillisen kasvun pohdinta	37
8.4 Eettisyys ja luotettavuus	38
8.5 Johtopäätökset	40
9 LÄHTEET	42
LIITE 1. Lähde taulukko	46
LIITE 2. Tiedonhakulomake	50
LIITE 3 kyselylomake	53
LIITE 4 Lehti leike artikkelista Pieksämäen paikalliseen	57
LIITE 5 Lehti leike artikkelista Pieksämäen lehti	58

1 JOHDANTO

Lähisuhde- ja perheväkivalta on puolisoon, lapsiin, sukulaisiin tai muihin läheisiin kohdistuvaa fyysistä, psyykkistä, henkistä, taloudellista, seksuaalista, kulttuuriin tai uskontoon liittyvää väkivaltaa tai kaltoinkohtelua. Väkivallan muotoja esiintyy yleensä useampi yhtä aikaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Lähisuhde- ja perheväkivalta.)

Vuonna 2011 tuli voimaan laki, jossa alaikäiseen tai läheiseen kohdistetut lievät pahoinpitelyt tulivat virallisen syytteen alaisiksi. Tämä lisäsi huomattavasti kirjattujen pahoinpitelyiden määrää. Vuonna 2016 tehdyn tutkimuksen mukaan perhe- ja lähisuhdeväkivalta väheni 0,4 % vuoteen 2015 verrattuna. Täysi-ikäisiin kohdistuneesta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta 34 % oli aviopuolisoiden välistä, 13 % oli avopuolisoiden välistä ja 13 % kohdistui entisiin puolisoihin. Uhreista 69 % oli naisia ja syylliseksi epäiltyinä oli mies 80 %:ssa tapauksista. Neljännes uhreista oli alaikäisiä. Tapauksissa, joissa väkivalta kohdistui avio- tai avopuolisoon tai entisiin kumppaneihin, naisuhrien osuus oli 80%. Ilmiö on pysynyt vuoden 2015 tasolla. (Tilastokeskus. Tilastot.2016. Oikeus. Rikos- ja pakkokeino tilasto, 2017.)

Tilastoiduissa perhe- ja lähisuhdeväkivalta rikoksista vajaa neljännes oli lieviä pahoinpitelyjä ja hieman yli puolet pahoinpitelyjä. Laittomia uhkauksia oli runsaat 14 % ja lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä oli vajaa 2 %. Tekijöiksi epäillyt olivat alkoholin tai muiden päihteiden vaikutuksen alaisia vajaassa puolessa tapauksista ja hieman yli puolet asuivat samassa taloudessa. (Tilastokeskus. Tilastot.2016. Oikeus. Rikos- ja pakkokeino tilasto, 2017.)

Opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Pieksämäen kaupungin perhe- ja lähisuhdeväkivallan tilannetta, mistä ja millaista apua ja tukea perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrin ovat saaneet ja ovatko he kokeneet sen riittäväksi. Teemana on fyysinen, seksuaalinen väkivalta sekä henkinen väkivalta, johon liittyy myös vainoaminen. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt Suomessa. Fyysisestä väkivallasta johtuvien vammojen lisäksi uhrille jää myös henkisiä traumoja. Heidän auttamiseensa tarvitaan moniammatillista työryhmää. Opinnäytetyön tavoitteena on auttaa tunnistamaan

väkivallan uhreja, selvittää onko saatu apu ollut riittävä ja onko kehittämistarpeita palveluiden sekä avun suhteen. Ammatillisen kasvun tavoitteena on oppia tunnistamaan väkivallan uhreja sekä oppia auttamisen hoitopolku eli mistä auttaminen alkaa, mitä apuja ja tukea voidaan tarjota sekä mihin hoitosuhde päättyy.

2 PERHE- JA LÄHISUHDEVÄKIVALLAN SYYT JA SEURAUKSET

Syyt väkivaltaan ovat aina yksilöllisiä. Käyttäytymismalli on voitu oppia varhain tai taustalla voi olla omia kokemuksia väkivallan uhriksi joutumisesta. Tekijältä puuttuu usein taitoja ratkaista riita- ja konfliktitilanteita. (Rikosuhripäivystys. Erilaisia rikoksia. Lähisuhdeväkivalta.) Naisilla ja miehillä on osittain sama käsitys siitä, mikä johtaa väkivaltaan. Naiset ja miehet ovat yhtä mieltä siitä, että syynä voi olla puolison menneisyys, josta on voinut puuttua turvallinen vanhempi, kasvuilmapiiri on voinut olla turvaton tai lapsuudessa on koettu pettymyksiä, jotka on jäänyt käsittelemättä. Parisuhteeseen asetetut tavoitteet voivat poiketa toisistaan, jolloin huomataan, että osapuolilla on eri käsitys siitä, mitä parisuhteelta halutaan tai toinen puolisoista voi olla liian temperamenttinen. (Flinck & Paavilainen 2009.)

Parisuhteen nykytilan osapuolet voivat kokea eri tavalla. Toinen voi kokea, ettei tule kuulluksi tai tunteisiin ei reagoida. Tämä voi johtaa syyttelyyn ja negatiivisen ilmapiirin kehittymiseen parisuhteessa. Jos tunnekuohuihin reagoidaan kontrolloimalla ja tukahduttamalla, ne voivat purkautua aggressiona puolisoa kohtaan tai lasten kaltoinkohteluna. Yhteenkuuluvuuden tunne voi hävitä parisuhteesta, jossa puoliset syyttelevät tai loukkaavat toisiaan tai ovat väkivaltaisia. Yhteenkuuluvuuden tunteen puuttuminen voi johtaa seksielämän loppumiseen eivätkä puoliset välttämättä osaa korjata suhdetta enää. Yhteenkuuluvuuden voi särkeä myös uskottomuus, johon naiset ja miehet reagoivat hiukan eri tavoin. (Flinck & Paavilainen 2009.)

Arvomaailmojen erot voivat johtaa puolisoista vieraantumiseen tai puolison manipulointiin ja halveksuntaan. Puolisoilla voi olla eri näkemys sukupuolirooleista parisuhteessa, joka aiheuttaa ongelmia. Parisuhteen ulkopuoliset paineet voivat johtaa puolison laiminlyömiseen ja altistaa siten väkivallalle. Perheessä voi olla terveydellisiä, sosiaalisia tai taloudellisia huolia tai riippuvuuksia, jotka voivat johtaa parisuhteen

tuhoutumiseen tai näivettivät vastavuoroisuutta. Tämä voi johtaa parisuhteessa syytelyyn eikä ulkopuolista apua haluta ottaa vastaan. Naiset kokivat lapsuudessa koetun seksuaalisen hyväksikäytön johtavan väkivallan tekoihin, jos mies on etäinen tai vaikeva. Miesten kokemukset liittyvät parisuhteen nykytilaan, jossa mies kokee puolison liian vahvaksi ja parisuhteen ulkopuoliset paineet liian vaikeiksi. Apua haettaessa miehet kokivat, etteivät tulleet kuulluiksi tai ettei miesten hätää tunnistettu. He kokivat myös syyllistämistä, tuomitsemista ja uskottavuuden kyseenalaistamista naisia enemmän. (Flinck & Paavilainen 2009.)

Väkivallasta on muodostunut kansanterveysongelma. Yleisimmin väkivalta ja kaltoinkohtelu kohdistuu naisiin ja lapsiin, mutta myös miehet kokevat parisuhdeväkivaltaa. Väkivalta koskettaa aina koko lähisukua. Lapsille on yhtä vahingollista olla väkivallan kohteena itse kuin, että kohteena on, joku lapsen perheeseen kuuluva henkilö. (Terveystieteiden tutkimuskeskus. Lapset, nuoret ja perheet. Lähisuhde- ja perheväkivalta.)

2013 vuonna tehtiin lapsiuhritutkimus, joka osoitti, että joka neljännes kuudesluokkalaisista on kokenut henkistä väkivaltaa perheessä. Lievempää väkivaltaa kohtasi tutkimuksen mukaan joka kymmenes oppilas ja vakavampaa väkivaltaa kohtasi reilu prosentti. Tutkimuksessa myös ilmeni, että joka viides yhdeksäsluokkalaisesta oli nähnyt jonkinlaista väkivaltaa tai sen eri muotoja omassa kodissa. Fyysistä väkivaltaa oli nähnyt seitsemän prosenttia. (Leppäkoski ym. 2015.)

Vanhemmista, jotka tekivät väkivaltaa lapsilleen, noin kolmasosa oli naisia. Mitä nuorempi lapsi oli kyseessä, sitä suurempi naisten osuus oli. 35 % tapauksista, joissa väkivalta kohdistui alle 6-vuotiaisiin lapsiin, tekijä oli oma äiti. 30 % tapauksista, joissa uhri oli 15–17-vuotias, epäilty oli nainen. Vuodesta 2010 vuoteen 2016 mennessä naisten osuus epäillyistä nousi 2 %. Vuonna 2015 lastensuojelulakiin, 1302/2014, tuli muutos, jossa ilmoitus velvollisuus laajennettiin koskemaan tapauksia, joissa on syytä epäillä lapsen henkeen tai terveyteen kohdistunutta rikosta. 2016 vuonna vanhempien alaikäisiin lapsiinsa kohdistamat väkivalta tapaukset vähenivät prosentilla. Poikiin kohdistuneet teot vähenivät 7 %, kun vastaavasti tyttöihin kohdistunut väkivalta lisääntyi 6 % vuoteen 2015 verrattuna. (Tilastokeskus. Tilastot.2016. Oikeus. Rikos- ja pakkokeino tilasto, 2017.)

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta vaikuttaa kaikkien osallisten hyvinvointiin. Se aiheuttaa fyysisiä vammoja, tunne-elämään ja seksuaalisuuteen liittyviä ongelmia sekä pitkään jatkuessa erilaisia sairauksia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Lähisuhde- ja perheväkivalta.) Kaikki kaltoinkohtelu on haitallista ja voi johtaa jopa kuolemaan. Suurin osa kaltoinkohteluista ei tule viranomaisten tietoon. (Inkilä, Aalto, Helminen & Paavilainen 2016.) Väkivallan psyykkisten seurauksien tunnistaminen ja hoito on tärkeää, koska ne saattavat vaikeuttaa tapahtuman käsittelyä. Seksuaalisia seurauksia ovat sukupuolitaudit, raskaus, hedelmättömyys tai seksuaalisen halun muutokset. Pitkäaikaisina seurauksina voi tulla fobioita, paniikkihäiriö, posttraumaattinen stressireaktio, psykosomaattiset häiriöt, päihteiden väärinkäyttö tai itsetuhoisuus. Seurauksena voi olla myös väkivaltainen, rikollinen tai muu riskikäyttäytyminen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Lähisuhde- ja perheväkivalta.)

3 VÄKIVALLAN EHKÄISY JA PUHEEKSIOTTO

Suomessa kunnat ovat vastuussa ehkäisevästä väkivaltatyöstä. Kuntien on järjestettävä tarvittavat palvelut kaikille väkivallan uhreille ja tekijöille. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Lapset, nuoret ja perheet. Lähisuhde- ja perheväkivalta.) Hiljaisuuden rikominen ja väkivallasta kertominen mahdollistaa tuen ja avun saamisen. Avun hakeminen ja väkivallasta kertominen voivat olla vaikeaa häpeän, syyllisyyden ja pelon vuoksi. (Rikosuhripäivystys. Erilaisia rikoksia. Lähisuhdeväkivalta.) Kaltoinkohtelun asiallinen puheeksi ottaminen ja esiin tuominen luovat edellytykset tilanteen myönteiselle kehitykselle. Puheeksi ottamisen tukena voi käyttää erilaisia apuvälineitä, kuten esitteitä tai esimerkiksi MARAK- riskinarviointilomaketta. Lasten, vanhempien ja työntekijöiden luottamuksellinen ja avoin suhde johtaa turvalliseen tilaisuuteen puhua kaltoinkohtelusta. Keskeistä kaltoinkohtelun tunnistamisessa on kouluttaa eri ammattiryhmiä moniammatilliseen yhteistyöhön. (Inkilä ym. 2016.)

On tärkeää tunnistaa väkivaltaa ennakoivia merkkejä. Jo parisuhteen alkuvaiheessa ilmenee usein mustasukkaisuutta, kontrollointia ja omistushalua. Tyypillisiä varoitusmerkkejä on kaikenlainen hallinta, määräily, syyttely ja nöyryyttäminen sekä vaatimukset, jotka liittyvät seksuaaliseen kanssakäymiseen. Riskitekijöitä ovat myös väkivaltainen lapsuuden perhe, aikaisemmat väkivaltaiset ihmissuhteet ja tiukat sukupuoliroolit. (Hulkko 2011, 85.)

Tehokas väkivallan ehkäisy edellyttää väkivallan kartoittamista kaikissa sosiaali- ja terveystalouksissa. Työntekijät tarvitsevat selkeät ohjeistukset asiakkaan tai potilaan tilanteen selvittämiseen. (Terveystalouden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Lapset, nuoret ja perheet. Työn tueksi. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö.) Ennaltaehkäisy kohdistuu jo väkivallan uhkaan ennen todellista väkivallan vaaraa. Varhaisessa puuttumisessa pyritään toimimaan välittömästi väkivallan ilmennyttyä ja estämään sen kasautuminen ja vakavammat seuraukset. (Hulkko 2011, 102.) Ennaltaehkäisy tulisi kohdistaa erityisesti nuoriin ja naisiin, jotta he oppivat tunnistamaan ennakoivia merkkejä ja omaksuvat suhteisiinsa normit, joissa väkivaltaa ei esiinny. Väkivallan ehkäisy tulisi kohdentaa erityisesti riskiryhmiin, kuten niihin, joiden lapsuuden perheessä on ollut väkivaltaa. (Hulkko 2011, 87.)

3 TUEN MUODOT

Julkinen terveydenhuolto sekä erilaiset järjestöt tarjoavat tukea ja apua väkivallan uhreille. Välittömässä hädässä tulisi aina soittaa yleiseen hätänumeroon 112. On myös mahdollista ottaa yhteyttä kunnan omaan sosiaalipäivystykseen. Apua väkivallan uhreille löytyy julkiselta terveydenhuollolta, kuten omasta terveyskeskuksesta, työterveyshuollosta, perheneuvolasta, sosiaalitoimistosta, oikeusaputoimistosta sekä seurakunnalta. Erilaiset järjestöt, chatit, auttavat puhelimit ja verkkosivustot tarjoavat myös tukea ja apua. Tarkoituksena tukea uhria, antaa tietoa lähi- sekä perhesuhdeväkivallasta ja sen muodoista. Tiedetyt järjestöt ovat suunnattu tietyn väkivallan uhreille kuten seksuaalisesti hyväksi käytetyille ja maahanmuuttaja taustaisille. Auttavat puhelimit, esimerkiksi maksuttomat nollalinjat ja rikosuhripäivystys, ovat myös väkivallan uhrien tukena. Rikosuhripäivystys tarjoaa apua uhreille, omaisille sekä todistajille. Apua on

mahdollista saada kasvotusten, verkossa chatin kautta ja puhelimitse. Rikosuhripäivystys tarjoaa myös juridista neuvontaa. Nollalinja on ympäri vuorokauden auki ja palvelua saa myös englanniksi ja ruotsiksi. Puhelun voi tehdä anonyymisti. Nimeä ei tarvitse kertoa, eikä puhelinnumerot näy soittaessa nollalinjaan. (Väestöliitto. Parit ja sinkut. Tietoa parisuhteesta. Parisuhdeväkivalta. Apua uhreille ja tekijöille.)

Useissa kunnissa on käytössä MARAK-työryhmä, joka on Englannista lähtöisin oleva moniammatillinen riskinarviointi menetelmä. Työryhmässä laaditaan yhdessä uhrin kanssa turvasuunnitelma riskinarviointi lomakkeen avulla. (Terveys- ja hyvinvoinninlaitos. Lapset, nuoret ja perheet. MARAK- moniammatillinen riskinarviointi 2019.)

Tuettaessa väkivallan uhria, väkivallan riskien arviointi ja turvasuunnitelma tulisi tehdä jo ensimmäisellä kerralla, kun uhri kertoo väkivallasta. Turvasuunnitelma päivitetään työskentelyn lopussa. Vakavat väkivalta tilanteet ovat prosesseina pitkiä ja niissä kohtaavat monet viranomaiset ja perheenjäsenet. Kenelläkään ei ole koottua tietoa riskin arviointiin, vaan väkivaltaan puuttuminen haarautuu monelle toimijalle. Auttajaverkosto jakaantuu eri ammatti- ja oikeudenaloille, joiden lainsäädäntö määrittelee ongelman ja toimet eri tavoin. Eri toimijoiden kohtaamattomuus voi aiheuttaa vaikeuksia ja riskitilanteita, joita yksilötason työssä kohdataan. (Pohjoisvirta 2011, 133–134.)

Selviytyminen edellyttää irtautumista väkivaltaisesta suhteesta. Selviytyminen tarkoittaa väkivallan seurausten poistumista sekä turvallisuuden tunteen ja omanarvon tunteen palautumista. Selviytyminen voi olla myös parisuhteen jatkumista ilman väkivaltaa. Yleensä pelkkä läheisten apu ei riitä vaan väkivallan uhri tarvitsee oikea-aikaista ammatillista ja riittävän pitkäkestoista apua ja tukea. (Väänänen 2011, 109.)

4 VÄKIVALLAN ERI MUODOT

4.1 Koettu väkivalta

Euroopan unionin perusoikeusviraston eli European union agency for fundamental rights, Fra, tutkimuksesta selviää, että EU:ssa naisiin kohdistuva väkivalta on yleistä, mutta se jää usein ilmoittamatta. Euroopan neuvosto on laatinut Istanbulin yleissopimuksen ja EU:lla on direktiivi uhrien oikeuksista. Näissä määritellään vähimmäisvaatimukset toimenpiteille sukupuoleen perustuvan väkivallan uhrien hyväksi. EU:n jäsenvaltioita kannustetaan ratifioimaan yleissopimus. EU:n jäsen valtioiden on yhdenmukaistettava lainsäädäntönsä yleissopimuksen ja direktiivin kanssa. (Fra 2014,9–10.)

Tutkimuksesta selviää, että nuoret naiset ovat riskiryhmässä ja heihin pitää kohdistaa ennaltaehkäiseviä toimia ja lisätä tietoisuutta asiasta. Runsaalla alkoholien käytöllä on yhteys väkivaltaan. Raskaana olevat naiset ovat alttiita väkivallalle. Väkivaltakokemuksista olisi saatava kattavasti tietoa, jotta voidaan kehittää toimenpiteitä torjumaan väkivaltaa. Laitosten välinen yhteistyö on tärkeää tietojen keruun ja vaihdon yhdenmukaistamiseksi ja tehostamiseksi. On tärkeää saada tietoa siitä vastaavatko palvelut tarpeita ja miten resurssit kohdennetaan paremmin uhrien hyväksi. Salassapitosääntöjä pitäisi selkeyttää, jotta terveydenhuollon ammattilaisten olisi mahdollista puuttua väkivaltaan ja ilmoittaa siitä viranomaisille. Tätä tukee tutkimustulos, jonka mukaan 87 % naisista hyväksyisi lääkärin rutiininomaisen puheeksi ottamisen potilaille, joilla havaitaan tietynlaisia vammoja. EU:ssa toteutetut tiedotuskampanjat ovat tärkeässä asemassa lisäämään tietoisuutta, kannustamaan ilmoitusten tekoon, uhrien suojelussa ja väkivallan ennaltaehkäisyssä. (Fra 2014, 9–12, 15.)

Harva terveystalveluihin yhteyttä ottanut, otti yhteyttä uhrien tukipalveluihin tai turvakotiin. Esimerkiksi kumppanin seksuaalisen hyväksikäytön uhreista kolmasosa otti yhteyttä terveystalvelukseen tai sairaalaan, mutta vain 6 % hakeutui turvakotiin ja tukijärjestöön otti yhteyttä 4 %. Yksi neljästä jätti ilmoittamatta seksuaalisesta väkivallasta poliisille häpeän ja hämmennyksen takia. Itsesyytöksistä ja häpeästä kärsivät naiset tarvitsevat erikoistuneita tukipalveluita. Väkivallalle altistuneille perheille ja lapsille tulisi kohdistaa tukea väkivaltakierteen katkaisemiseksi. Lasten omat väkivalta kokemukset ovat ratkaisevia suunniteltaessa toimia hyväksikäytön ennaltaehkäisyksi ja lasten suojelemiseksi. (Fra 2014, 11, 14.)

Lainsäädännön, politiikan ja ammattilaisten toimenpiteiden vaikuttavuutta arvioidaan tarkastelemalla naisten halua ilmoittaa väkivallasta ja arvioimalla heidän tyytyväisyyttään palveluihin. Tarvitaan monen tahon toimenpiteitä, jotta naisten oikeudet saadaan turvattua, koska väkivalta tapauksia jää niin paljon ilmoittamatta. Fra:n tutkimuksen mukaan kysyttäessä, minkälaisesta tuesta olisi ollut eniten apua vakavimman väkivaltatapauksen jälkeen, naiset kertoivat kaivanneensa eniten keskusteluapua ja henkistä tukea, toiseksi eniten suojeilua ja kolmanneksi eniten käytännön apua. Kolmasosa parisuhdeväkivallan uhreista koki perheen ja ystävien tuen auttavan toipumisessa. (Fra 2014, 12, 24.)

Fra:n tutkimuksen mukaan noin 8 % naisista on kokenut fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa. Miehen kanssa paisuhteessa olevista tai olleista naisista 22 % on kokenut kumppanilta fyysistä tai/ja seksuaalista väkivaltaa. Avioliitossa koettu raiskaus on monen naisen todellisuus, monet ovat kokeneet sen useaan kertaan. Yksi kolmesta kumppanin tekemän väkivallan uhrista ja yksi neljästä muun kuin kumppanin tekemän väkivallan uhrista ilmoittaa tapahtuneesta viranomaiselle. Kumppanin tekemä väkivalta on usein toistuvaa, kun taas muun kuin kumppanin tekemä väkivalta yksittäistä. Suomessa fyysistä tai seksuaalista väkivaltaa on kokenut 30-39 %. 30 %:ssa tapauksista tekijä on nykyinen tai entinen kumppani. (Fra 2014, 11, 20.)

Seksuaalinen häirintä on yleistä. Yksi viidestä on kokenut ei-toivottua koskettelua. 32 % tapauksista tekijä on asiakas, työkaveri tai esimies. Johtotehtävissä olevat naiset ovat riskiryhmässä. Heistä 75 % kertoo kokeneensa seksuaalista häirintää. Sosiaalisessa mediassa tapahtuva seksuaalinen häirintä kohdistuu pääasiassa nuoriin naisiin. Suomessa seksuaalisen häirinnän uhriksi on joutunut 15-23 % naisista. (Fra 2014, 13, 31.)

12 % naisista on joutunut lapsena seksuaalisen hyväksikäytön uhriksi. Tekijä on 97 % tapauksista ollut mies. 27 % on lapsena kokenut fyysistä väkivaltaa. Näissä tekijänä hieman yleisemmin mies kuin nainen. Lapsiin kohdistuva väkivalta jää laajasti ilmoittamatta. Suomalaisista lapsuudessaan 46 % on kokenut aikuisen tekemää fyysistä väkivaltaa ja 11 % seksuaalista väkivaltaa. Tutkimuksen mukaan lapsena koettu väkivalta altistaa väkivallalle aikuisena. (Fra 2014, 13, 34–35.)

Parisuhteissa henkinen väkivalta on yleistä. Kaksi viidestä naisesta on kokenut henkistä väkivaltaa. Väkivalta on ollut vähättelyä, nöyryyttämistä, uhkailua fyysisellä väkivallalla ja kieltoa poistua kotoa. Henkinen väkivalta liittyy usein fyysiseen tai seksuaaliseen väkivaltaan. Riski kasvaa kumppanin runsaan alkoholin käytön lisääntyessä. Suomessa henkistä väkivaltaa kumppanilta on kokenut 50-59 % naisista. (Fra 2014, 12, 26–27.)

20 % on kokenut vainoamista. Kolme neljästä tapauksesta ei päädy poliisin tietoon. Naisia tulisi kannustaa tekemään ilmoitus. Vainoamisen uhri tarvitsee yhteiskunnalta asianmukaista suojelua. Näissä tukipalveluissa tulisi huomioida eron jälkeinen vainoaminen sen yleisyyden vuoksi. Yksi viidestä ilmoitti vainoamisen kestäneen yli kaksi vuotta. Vainoamisessa kuten kaikessa väkivallassa emotionaaliset ja psyykkiset seuraukset voivat olla pitkäaikaisia. Suomessa vainoamista kertoo kokeneensa 20-29 % naisista. (Fra 2014, 12, 29.)

4.2 Avun ja tuen muodot väkivaltatilanteissa

Huolen puheeksi ottamisen työmenetelmä madaltaa kynnystä varhaiseen puuttumiseen kaltoinkohtelutilanteissa. Puututtaessa lasten kaltoinkohteluun luottamus lisääntyy, kun työntekijät ovat aktiivisesti yhteistyössä perheen kanssa. Tällöin vanhempien asenne on myönteisempi ja yhteistyö rakentavaa. Perheitä pitäisi lähestyä positiivisesti, voimavaroja ja tukea vahvistaen. Avoimesti toimimalla vanhemmille kerrotaan huolesta ja varataan keskusteluaikaa. Kaltoinkohteluun on helpompaa puuttua silloin, kun useampi työntekijä on samaa mieltä kaltoinkohteluepäilyistä. Ensimmäisenä toimenpiteenä tulisi olla keskustelu perheen kanssa, koska heillä on oikeus tietää epäilyistä ja ainakin lastensuojeluilmoituksesta. Lastensuojeluilmoitus voidaan tehdä yhteistyössä perheiden kanssa avun tarpeen arvioimiseksi. (Inkilä, Helminen, Aalto & Paavilainen 2016.)

Tutkimustulosten mukaan eri toimialat tarvitsevat yhtenäiset ohjeet kaltoinkohtelun puheeksi ottamiseen. Työntekijät tarvitsevat koulutusta ja tukea moniammatilliseen yhteistyöhön. (Inkilä ym. 2016.) Tutkimuksesta selviää, että sanoilla ja teoilla sekä puheeksi ottamisella on suuri merkitys perheille. Keskeiseksi nousee vanhempien tukeminen moniammatillisella yhteistyöllä. Lapsille tärkeintä on turvallinen hoito ja huolenpito sekä kaltoinkohtelun loppuminen. Varovainen ja epäsuora puhe ja kiertoilmaisut saavat lapsen kertomaan tilanteesta epäsuorasti. (Inkilä ym. 2016.)

Jos odottava äiti joutuu väkivallan uhriksi raskausaikana, se on vakava uhka äidin hyvinvoinnille sekä sikiön kasvulle ja kehitykselle. Se lisää riksiä lapsen syntyä ennenaikaisena, kuolleena tai alipainoisena. Äidille voi tulla raskausaikana komplikaatioita sekä stressi ja trauma heikentää äidin ja sikiön hyvinvointia. (Savola, Piispa, Hakulinen-Viitanen 2015, 104-116.)

Säännölliset terveystarkastukset raskausaikana ja lapsen ollessa alle kouluikäinen auttavat tunnistamaan ja puuttumaan varhain mahdolliseen väkivaltaan. Siksi äitiys- ja perheneuvola ovat avainasemassa ja tarvitsevat koulutusta ja työvälineitä väkivallan tunnistamiseen. Seulontatilanteeseen vaikuttaa, kuinka halukas ja luottavainen asiakas on kertomaan tilanteesta ja miten häntä kuunnellaan. On kiinnitettävä huomiota väkivallan tunnistamiseen ja toimenpiteisiin, joita voidaan tarjota. Peruskysymyksistä voi keskustella lasten läsnä ollessa, mutta syvempään keskusteluun varataan kahdenkeskinen aika aikuisten kesken. (Savola ym. 2015, 104-116.)

Asiakas voi ottaa väkivallan myös itse puheeksi. Silloin ei tarvitse käyttää seulonta lomaketta. Usein he ovat myös hankkineet aktiivisesti apua tilanteeseen ja pitävät neuvolan toimintaa hyvänä. Neuvolan antaman tuen ja jatkohoidon ohjauksen kompastuskiviä olivat lasten läsnäolo, ero väkivaltaisesta suhteesta tai asiakkaan saama apu muilta viranomaisilta. (Savola ym. 2015, 104-116.)

Edellytykset varhaisille ja asiantunteville toimenpiteille parisuhdeväkivalta tilanteissa ovat riittävät henkilöstö resurssit, alueelliset hoitoketjut, yhteisesti sovitut menettelytavat ja johdon tuki. Jotta neuvola henkilöstö tietää toimintatavat ja tunnistaa parisuhdeväkivaltaa, pitää johdon luoda selkeät pelisäännöt, päättää ja ottaa käyttöön toimintamallit sekä kouluttaa henkilöstöä tunnistamaan ja ottamaan puheeksi väkivallan. (Savola ym. 2015, 104-116.)

Väkivallan uhrit saavat apua julkiselta ja yksityiseltä sekä kolmannelta sektorilta. Väestöliitolla on parisuhdeneuvontaa ja -terapiaa. Välittömässä hädässä oleva uhri saa apua soittamalla yleiseen hätänumeroon tai kuntien sosiaalipäivystykseen. Apua saa myös terveyskeskuksista, työterveyshuollosta, neuvoloista, mielenterveystoimistoista, sosiaalitoimistoista, seurakunnista ja oikeusaputoimistoista. On paljon auttavia järjestöjä, kuten Ensi- ja turvakotien liitto, Naisten linja, Rikosuhripäivystys, Nollalinja jne. (Väestöliitto, Parit ja sinkut 2018.) Myös läheiset ja naapurit voivat auttaa ja tukea. Läheisten puuttuminen voi olla ratkaisevaa hengenvaarallisen kierteen lopettamisessa, vaikka moni ajattelee, ettei toisten asioihin voi puuttua. Moni kokee sen tunkeiluna ja yksityisasioihin sekaantumisena. (Väestöliitto. Parit ja sinkut.)

Suurin osa ihmisistä arvostaa välittämistä ja huolenpitoa, vaikka eivät olisi vielä valmiita puhumaan väkivallasta. Siksi on tärkeää lähestyä uhria kunnioittavasti eikä tuomiten. Ei pidä ihmetellä, jos uhri torjuu lähestymisyrittä, hän voi pelätä eikä halua myöntää tilanteen vakavuutta. Uhri ei tilanteen takia välttämättä voi luottaa muihin ihmisiin. Tarvitaan olla kärsivällisyyttä eikä uhria saa painostaa. Tärkeintä on kuunnella ja kunnioittaa uhrin päätöksiä sekä auttaa löytämään keinoja turvallisuuden tunteen ja avun saamiseen. Uhria ei syyllistetä eikä arvostella, vaikka uhri kertoisi rakastavansa puolisoaan kaikesta huolimatta. Tekijää ei saa arvostella uhrin kuullen, mutta tekijän käytöksen voi tuomita. Uhrin puolesta ei voi tehdä päätöksiä esimerkiksi kumppanista eroamisesta, mutta pitäisi tukea niitä päätöksiä, joita väkivallan uhri itse tekee. (Väestöliitto. Parit ja sinkut.)

5 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on kartoittaa Pieksämäen kaupungin perhe- ja lähisuhdeväkivallan tilannetta, mistä ja millaista apua ja tukea perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhrin ovat saaneet ja ovatko he kokeneet sen riittäväksi. Opinnäytetyö tehdään yhteistyössä Pieksämäen kaupungin kanssa.

Tavoitteena on auttaa tunnistamaan väkivallan uhreja, selvittää onko saatu apu ollut riittävä ja onko kehittämistarpeita palveluiden sekä avun suhteen. Ammatillisen kasvun tavoitteena on oppia tunnistamaan väkivallan uhreja sekä oppia auttamisen hoitopolku eli mistä auttaminen alkaa, mitä apuja ja tukea voidaan tarjota sekä mihin hoitosuhde päättyy.

Tutkimuskysymyksiä on kolme:

1. Millaista perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa Pieksämäellä esiintyy?
2. Millaista apua ja tukea perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan on saatu?
3. Millaisia kokemuksia perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa kokeneilla henkilöillä on saadusta avusta ja tuesta?

6 TUTKIMUSMENETELMÄT

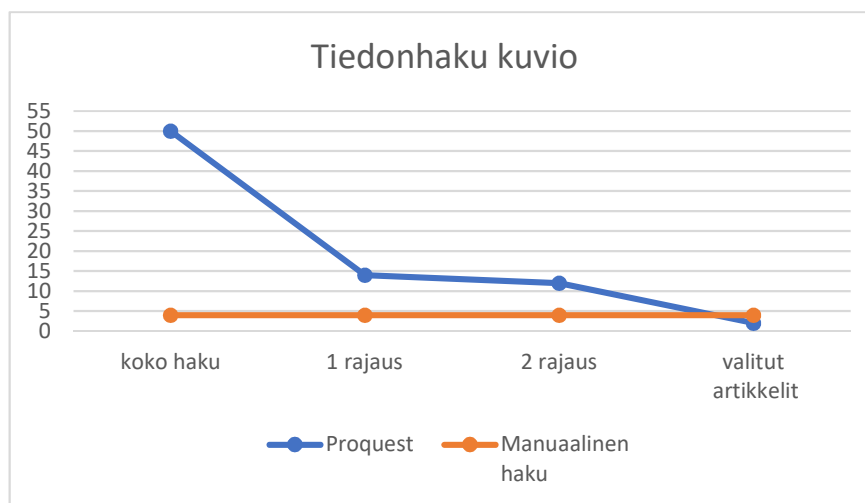
6.1 Taustaa

Opinnäytetyön ryhmän jäsenet päättivät valita sellaisen aiheen, mikä kiinnostaisi josta. Jokainen pohti aiheita ja etsi yhteistyökumppania työelämästä. Valintaa helpotti, kun Diakissa Pieksämäellä järjestettiin osallistavan kehittämistoiminnan tapahtuma, OSKE-tori, jossa työelämä ja opiskelijat voivat verkostoitua. Yhteistyökumppani tähän opinnäytetyöhön löytyi sieltä. Pieksämäen perusterveydenhuollon edustaja esitteli siellä heidän opinnäytetyö aiheitaan. Yksi aiheista liittyi perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Tämä aihe herätti heti jokaisen ryhmän jäsenen mielenkiinnon. Työelämäkumppanin toive oli saada tutkimustietoa perhe- ja lähisuhde väkivallasta, koska se on lisääntynyt vuosien myötä. Ilmiön laajuus vaati aiheen rajaamista. Näkökulmaksi valikoitui uhrin näkökulma, koska yhteistyökumppani halusi tietoa avun ja tuen saannin kokemuksista perusterveydenhuollosta ja miten toimintaa voisi kehittää sen osalta.

6.2 Kirjallisuuskatsaus

Kirjallisuuskatsaus on tehty Kangasniemi ym. (2013) Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen mukaan. Kirjallisuuskatsauksen tarkoitus on etsiä kysymyksiin vastauksia ja selvittää mitä ilmiöstä tiedetään ennestään ja mitkä ovat keskeisiä käsitteitä. Tässä kirjallisuuskatsauksessa etsittiin vastausta kysymyksiin, millaista väkivaltaa perhe ja läheiset kokevat, mistä ja millaista apua ja tukea he ovat saaneet. Katsauksessa pyritään tutkimaan jo olemassa olevia teorioita sekä kysymyksiä, jotka kirjallisuuskatsaus nostaa esiin. Mahdollisesti löytyy uusi näkökulma tai varmistetaan jo olemassa olevaa. Kuvailevassa kirjallisuuskatsauksessa keskeistä on tutkimuskysymykset, jotka ohjaavat ja määrittävät aineiston valitsemista. (Kangasniemi ym. 2013.) (Liite 2).

Teoriatietoa on etsitty ProQuest- tietokannasta, jossa hakusanoina käytettiin lähisuhdeväkivalta OR perheväkivalta OR väkivalta. Näillä hakusanoilla saatiin 50 lähdeviitettä. Hakua rajattiin koskemaan viimeistä viittä vuotta. Näin lähdeviitteitä jäi jäljelle 14. Tämä kuvataan kuviossa ensimmäisessä rajauksessa. Hakua rajattiin vielä koskemaan koko tekstiä. Lopputuloksena oli 12 lähdeviitettä. Tämä näkyy kuviossa 1 toisessa rajauksessa. Lähdeviitteistä valittiin sisällön perusteella 2 artikkelia kirjallisuuskatsaukseen. Lisäksi tietoa haettiin manuaalisesti kirjoista ja verkosta. Sisällön perusteella valittiin 4 artikkelia. (Liite 1).

Kuvio 1 Tiedonhaku kuvio

Perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan ja sen kehittymiseen vaikuttavat monet asia, kuten parisuhteen poikkeava arvomaailma, terveydelliset ja sosiaaliset syyt, ulkopuolinen paine ja riippuvuudet. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Aiheet. Lapset, nuoret ja perheet. Työn tueksi. Lähisuhde- ja perheväkivallan ehkäisytyö. Mitä lähisuhde- ja perheväkivalta on.) Kirjallisuuskatsausta tehdessä nousi selkeästi esiin, että parisuhteeseen ja sen ilmapiiriin vaikuttavat lapsuudessa koettu väkivalta ja turvattomuus sekä käsittelemättömät asiat. Huono vaikuttavat parisuhteeseen ja sen ilmapiiriin. (Flinck & Paavilainen 2009.) Myös huono kommunikaatio tai kommunikaation puutos pariskunnan välillä, voi aiheuttaa tunnekuohuja ja purkautua aggressiona toista kohtaa. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on lisääntynyt, osa väkivallasta ei tule viranomaisten tietoon. Väkivallalla muotoja ovat esimerkiksi henkinen väkivalta, kaltoinkohtelu, taloudellinen väkivalta ja seksuaalinen väkivalta. Jokainen väkivallan muoto vaikuttaa uhriin yksilöllisesti. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta voi aiheuttaa pitkään jatkuessa erilaisia sairauksia ja johtaa jopa kuolemaan. Pitkäaikaisseurauksena uhrille voi tulla psyykkisiä sairauksia. sekä kuinka pitkäaikaisia seurauksia voi uhrille tulla ja psyykkisiä seurauksia. (Inkilä ym. 2016.)

Tutkimuksen mukaan 87 % naisista hyväksyisi lääkärin rutiininomaisen väkivallan puheeksi ottamisen potilailla, joilla havaitaan tietynlaisia vammoja. (Fra 2014, 9–12, 15.) Suomessa on tutkittu lapsiin kohdistuvaa väkivaltaa, suurin osa tekijöistä oli naisia, esimerkiksi äiti. Lastensuojelulain, 1302/2014, muutoksen jälkeen vuonna 2016 vanhempien kohdistama väkivalta alaikäisiin lapsiin väheni prosentilla. (Tilastokeskus. Tilastot.2016. Oikeus. Rikos- ja pakkokeino tilasto, 2017.)

Väkivallan puheeksi ottaminen on tärkeää, koska tilanteesta kertominen ja avun hakeminen on uhrille vaikeaa. Sen taustalla voi olla häpeän tunne tai pelko. Puheeksi ottamisen tukena voi käyttää apuna esimerkiksi esitteitä tai MARAK-riskiarviokaavaketta. (Inkilä ym. 2016.) Uhria tulee kuunnella ja tukea. Uhrin tulee kokea tulleensa kuuluksi. Kirjallisuuskatsauksessa nousi esiin, että ensisijaisen tärkeää on ammattiryhmien kouluttaminen tunnistamaan väkivaltaa ja ennakoivia merkkejä, ottamaan väkivaltaa puheeksi ja toteuttaa moniammatillista yhteistyötä. On erityisen tärkeää, että työntekijöillä on selkeät ohjeistukset asiakkaan tilanteen selvittämiseen Ennaltaehkäisevä työ tulisi kohdentaa nuoriin ja naisiin. Kirjallisuuskatsauksessa nousi esiin, että on tärkeää tutkia väkivallan kokemuksia, vastaako avun saanti tarpeita vai pitääkö palveluita kehittää. (Hulkko 2011, 85.)

6.3 Menetelmän kuvaus

Opinnäytetyössä sovelletaan mixed methods research -lähestymistapaa, joka tarkoittaa laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistämistä. MMR lähestymistapa hylkää vastakkainasettelun laadullisen ja määrällisen tutkimuksen välillä. Tarkoituksena on luoda yhdessä parempaa ymmärrystä tutkimusongelmiin kuin kumpikaan yksinään. (Tuomi & Sarajärvi, 2017.)

Mixed methods research -tutkimusmenetelmää on hyödynnetty opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksessa. Sekä kirjallisuuskatsausta että aihetta on tarkasteltu laadullisesti ja määrällisesti. Mixed methods research -tutkimusmenetelmän tarkoituksena on, että määrällinen tutkimusmenetelmä tukee laadullisen tutkimusmenetelmän tuloksia. Laadullisella eli kvalitatiivinen tutkimus ymmärretään karkeasti aineiston ja analyysin kuvaukseksi. Tällaiseen aineistoon voi hyödyntää myös kvantitatiivista eli määrällistä lukutapaa. (Eskola & Suoranta 2001, 13.) Laadullista tutkimusta voidaan luonnehtia prosessina, jossa tutkimuksen aineistonkeruun välineenä toimii tutkija itse (Kiviniemi, 2018, 73–87).

Opinnäytetyön kirjallisuuskatsauksessa on hyödynnetty laadullista- ja määrällistä tutkimusmenetelmää. Myös Pieksämäen kuntalaisille laadittavassa kyselyssä on hyödynnetty molempia menetelmiä. Kyselyssä on avoimia ja suljettuja kysymyksiä, joiden avulla voidaan selvittää tutkimuskysymyksien mukaisesti, millaista väkivaltaa vastaaja on kokenut ja millaista apua on siihen saanut.

Määrällinen eli kvantitatiivinen tutkimus tarkoittaa yksinkertaisesti lähinnä numeroiden tarkastelua ja hyödyntämistä. Se perustuu tilastotieteen käyttöön ja antaa luotettavan pohjan tulosten tarkastelulle. Tämä on apuväline tutkijalle aineiston käsittelemiseen ja ymmärtämiseen. (Valli 2015, 15–16.)

Opinnäytetyössä määrällistä tutkimusmenetelmää on hyödynnetty kirjallisuuskatsausta tehdessä. Kyselyssä on myös suljettuja kysymyksiä, joiden avulla voidaan selvittää, millaista väkivaltaa uhri on kokenut, onko apu ollut helposti saatavilla, onko apu ollut riittävää. Suljetuilla kysymyksillä selvitetään myös taustamuuttujia, kuten uhrin sukupuoli ja ikähaarukka.

Kyselytutkimusmenetelmä on tärkeä tapa kerätä tietoa yhteiskunnallisista ilmiöistä sekä ihmisten toiminnasta, mielipiteitä, arvoista ja asenteista. Kyselytutkimuksessa tutkija esittää vastaajalle kysymyksiä kyselylomakkeella. Saatekirje kertoo sen, mistä tutkimuksessa on kyse, kuka sitä tekee ja miten tutkimuslomaketta käytetään. Paras vastaamismotivaatio tulee siitä, että aihe kiinnostaa valmiiksi, mutta hyvin laaditulla saatekirjeellä voi herättää mielenkiinnon ja vaikuttaa vastausten luotettavuuteen. (Vehkalahti 2014, 11.)

Verkkolomakkeet ovat yleistyneet ja niillä on paljon hyviä puolia. Vastaukset tallentuvat valmiiksi sähköiseen muotoon eikä niitä tarvitse erikseen tallentaa. Paperilomakkeissa tallentamisvaihe vie aikaa ja on altis virheille. Toisaalta verkkolomakkeessa saattaa olla tavoittavuusongelmia. Joskus kannattaa käyttää verkkolomakkeen lisäksi paperiversiota. (Vehkalahti 2014, 11, 48.) Tämän opinnäytetyön kyselylomakkeessa päädyttiin sekä verkko- että paperilomakkeeseen tavoittavuuden varmistamiseksi.

6.4 Aineiston keruu

Aineiston keruumenetelmänä käytettiin kyselylomaketutkimusta. Vastaukset kyselyyn kerättiin Webropol-ohjelmalla sekä paperiversioilla, jotka vastaajat itse postittivat perusterveydenhuollon toimipisteelle. Kyselylomaketta alettiin hahmottelemaan jo heti alussa, kun aihe opinnäytetyöhön selvisi. Mietittiin, millaisia asioita halutaan selvittää. Pääkohdiksi nousi kaksi asiaa: Millaista väkivaltaa ihmiset kokevat ja millaista apua siihen saadaan. Yhteistyötaholla eli Pieksämäen kaupungilla oli omia toivomuksia. Keskeinen sisältö ja kysymysten runko hahmottui, kun teoria tietoa alettiin etsimään sekä keskusteluissa yhteistyötahon kanssa. Alusta alkaen oli tarkoitus esittää monivalinta- ja avoimia kysymyksiä.

Tutkimuksen onnistumiseen vaikuttaa lomakkeen suunnittelu ja testaus (Menetelmätietovaranto. KvantiMOTV. Kyselylomakkeen laatiminen). Tämän vuoksi kyselyä lähetettiin kommentoitavaksi sekä ohjaavalle opettajalle että yhteistyö taholle. Lomakkeen pituus ja selkeys ovat tärkeitä asioita, että vastaamishalu säilyy. Kysymykset tulee erottaa selkeästi toisistaan. Vastaajien täytyy paitsi jaksaa, myös osata vastata kyselyyn. Vastaajien tulee ymmärtää kysymykset samalla tavalla. (Menetelmätietovaranto. KvantiMOTV. Kyselylomakkeen laatiminen.) Kyselyä selkeytettiin poistamalla moniosaiset kysymykset niin, että yhdessä kysymyksessä vastataan vain yhteen asiaan. Lapsia koskevat kysymykset poistettiin selkeyttämisen vuoksi, koska epäiltiin, ettei vastaaja välttämättä ymmärrä, millaisia vastauksia kysymyksillä pyritään saamaan ja mitä termistö tarkoittaa.

Kirjallisuuskatsauksen aikana nousi kolmas tutkimuskysymys esiin ja lomakkeelle muodostuivat kysymykset, joilla etsittiin siihen vastausta. Kirjallisuuskatsauksessa ilmeni, ettei väkivallan uhrin aina olleet tyytyväisiä saamaansa apuun ja tukeen. Tätä haluttiin selvittää tämän opinnäytetyön kyselylomakkeella. Kysymyksistä pyrittiin muodostamaan selkeitä ja helposti ymmärrettäviä sekä varmistamaan, että vastaajat ymmärtävät kysymykset samalla tavalla. Värikoodien avulla tarkastettiin, että jokaiseen tutkimuskysymykseen on kattavasti kysymyksiä.

Opinnäytetyön kyselylomake esiteltiin kahdella henkilöllä. Molemmilla vastaajilla on kokemusta perhe- ja lähisuhdeväkivallasta ja siihen saatavasta avusta. Vastaajat asuvat eri paikkakunnilla. Molempien mielestä kyselyyn pystyi vastaamaan hyvin, he kokivat kyselyn matalan kynnyksen toiminnaksi. Positiivista palautetta tuli avoimista kysymyksistä ja siitä, kuinka helppoa kyselyyn oli vastata.

Opinnäytetyössä pyritään ymmärtämään tutkittavaa ilmiötä eli perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa. Pyritään saamaan kokonaisvaltainen käsitys ilmiöstä keräämällä teoria tietoa sekä tekemällä kysely kuntalaisille. Kysely sisältää sekä avoimia että moni valinta kysymyksiä. Kysely toteutettiin sähköisesti Webropolin avulla sekä jättämällä perusterveydenhuollon eri pisteisiin kyselylomakkeita paperiversioina. Paperilomakkeissa on ohjeet sähköiseen vastaamiseen Webropolin kautta. Pyydämme eri toimipisteiden ammattilaisia ohjaamaan asiakkaitaan vastaamaan halutessaan kyselyyn, jotta mahdollisimman moni sopiva vastaaja löytää kyselyn. Palautusta varten vastaajille jätetään myös palautuskuoret, joihin on valmiiksi kirjoitettu palautusosoite. Palautuskuoret on suunnattu perusturvan toimistoon. Kyselystä tulee ilmoitus myös Pieksämäen paikallislehteen. Vastausaikaa kyselyyn on kolme viikkoa.

Tietosuoja ja vastaamishalu huomioon ottaen, lomake on laadittava niin, ettei huolta väärinkäyttömahdollisuuksista synny. Vastaajan anonymiteetti on otettava huomioon. (Menetelmätietovaranto. KvantiMOTV. Kyselylomakkeen laatiminen.) Anonymiteetti säilyttämiseksi sähköisellä eikä paperisella kyselylomakkeella kysytään vastaajan henkilötietoja missään vaiheessa. Tutkimuslupa haetaan Pieksämäen kaupungin perusturvalta.

6.5 Analyysimenetelmä ja analyysi

Paperilomakkeista tiedot syötettiin manuaalisesti Webropoliin, jotta ne saadaan analysoitua. Kyselyn määrälliset tulosten analysointiin käytettiin Webropol- ohjelman automaattista raportointi ohjelmalla, josta näkyy reaaliaikaisesti tulokset. Ohjelmasta tulokset siirrettiin Exceliin, jolloin ne olivat helpommin esiteltävissä.

Sisällönanalyysia voidaan käyttää silloin, kun tutkittavaa aineistoa on runsaasti, kuten esimerkiksi avovastausten analysointiin. Sisällönanalyysia ohjaa suunnitteluvaiheessa keskeisiksi nousseet käsitteet sekä esimerkiksi haastattelun aikana syntyneet hypoteesit. Tältä pohjalta valitaan muuttujat, jotka voidaan jakaa luokkiin. Muuttujat voivat olla selvillä ennen aineistonkeruuta, mutta usein niitä muodostuu vasta sen jälkeen, kun tutkijalla on tiedossa kyselyssä esiin tulevat asiat ja vastaajien esiintuomat, heidän kannaltaan keskeiset asiat. Tutkimusaineistoa pelkistetään karsimalla epäoleellinen informaatio, kuitenkin hävittämättä mitään tärkeää. Tämä edellyttää, että aineistoa tiivistetään ja pilkotaan osiin. Tiivistämistä ohjaa tutkimuskysymykset. Tämän jälkeen aineisto ryhmitellään uudelleen johdonmukaisesti. Ryhmittely tehdään sen mukaan, mitä aineistosta ollaan etsimässä. Ryhmittely voi tapahtua analyysiyksikön mukaan, joka voi olla sana, lause tai ajatuskokonaisuus. Tämän jälkeen ryhmät nimetään yläkäsitteellä, joka parhaiten kuvaa sisältöä. Analyysi jatkuu vertailemalla sitä aiempaan teoriatietoon. (Vilkkä 2015, 163–171; Hirsjärvi & Hurme 1993, 114–118; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 219–220.)

Tässä opinnäytetyössä laadulliset kysymykset analysoitiin sisällönanalyysillä, koska aineistoa oli avovastausten myötä runsaasti. Vastaukset pelkistettiin yhdeksi lauseeksi (Taulukko 1). Osa vastauksista oli lyhyitä eikä niitä tarvinnut pelkistää. Vastaukset pyrittiin pelkistämään niin, että kaikki epäoleellinen kysymyksen kannalta jätettiin pois. Varottiin kuitenkin tarkoin hävittämästä mitään oleellista. Vastauksia alettiin ryhmitellä kategorioihin värikyniä apuna käyttäen. Aluksi kategorioita oli paljon, jopa seitsemäntoista. Näistä kategorioista muodostettiin taas uusia, kunnes jäljellä oli kolme pääluokkaa. Näiden pääluokkien alle sijoituivat kaikki vastaukset. Kun pääluokat saatiin muodostettua, ne kuvattiin auki. Muutama pääluokkaa parhaiten kuvaava vastaus nostettiin opinnäytetyöhön sellaisenaan.

TAULUKKO 1. Esimerkki vastausten pelkistämisestä yhdeksi lauseeksi.

Alkuperäinen vastaus	Pelkistetty vastaus
Poliisi voimaton psykopaatin kanssa heiltä apua pyydettyäessä, koska tämä puhuu sujuvasti kaikki pussiin, ja taitavasti sittenkin. Palaa sitten uhkailemaan uhrilleen: ”Soita nyt poliisille, soita nyt!!!” ja työntää uhriaan niskasta väkivalloin puhelimen luuriin, kuristaa kurkusta, ja huutaa, lyö ja sättii mitä hirveimmin nimityksin.....Hakeudu tilanteen rauhoituttua perhepsykologille, joita vaihdoinkin, että löytäisin ratkaisun ja ulospääsyn. Ymmärsin pian, ettei psykopaattia, henkisesti sairasta, voisi parantaa, ellei hän itse käsittäisi tilaansa	Akuutisti ei apua, tilanteen rauhoituttua psykologin apu
Käytännön apua, arjen auttamista, oma jaksaminen tosi kortilla, lasten kanssa yksinoloja kaiken piti jatkua muka normaalisti...	Käytännön apua tilanteessa ja arkeen apua
Suurin apuoli kaupungin ostopalvelu perhetyö, missä alkoi samassa paikassa miina-ryhmä väkivaltaa kokeneille naisille.	Perhetyötä ja miinaryhmä väkivallan uhreille

Analysoitavan aineiston oletetaan induktiivisessa analyysissä olevan aineistopohjaista, joten aikaisemmin tehdyillä tutkimuksilla sekä havainnoilla ei tulisi olla merkitystä saatuun lopputulokseen. Tarkoituksena on kuitenkin selvittää tutkittavan oma kokemus tutkittavasta asiasta. (Tuomi & Sarajärvi 2017.) Tässä opinnäytetyössä selvitettiin nimenomaan vastaajien kokemuksia eikä analyysissä huomioitu aiempia tutkimuksia tai huomioita.

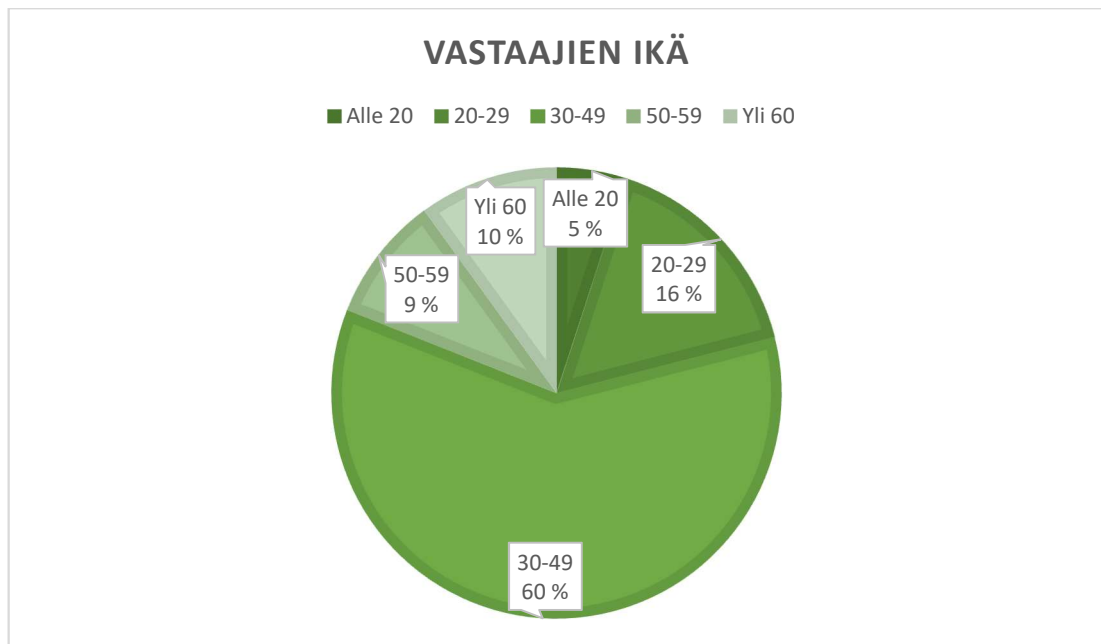
7 TULOKSET

7.1 Taustamuuttujat

Kyselyyn vastasi yhteensä 43 henkilöä. Vastaajista kolme neljästä oli naisia. (Kuvio 2.)

KUVIO 2. vastaajien sukupuoli

KUVIO 3. vastaajien ikä

Suurimmaksi ikäryhmäksi, joka oli kokenut perhe- ja lähisuhde väkivaltaa, nousi 30-49 vuotiaat, heidän osuutensa oli 60 % kaikista vastaajista. Seuraavaksi suurimmaksi ikäluokaksi nousi 20–29-vuotiaiden ikäryhmä, heitä oli 16 % vastaajista. Yli 60-vuotiaita vastaajia oli 10 %, 50–59-vuotiaita 9 % ja pienimpänä ryhmänä alle 20-vuotiaat, joita oli vastaajista 5 %. (Kuvio 3.)

7.2 Koettu väkivalta ja siihen avunsaanti

Kokemuksia koetusta väkivallasta ja siihen saadusta avusta kartoitettiin usealla kysymyksellä. Osa oli monivalinta- ja osa avoimia kysymyksiä. Kysymyksillä selvitettiin koetun väkivallan muotoja sekä minkälaista apua väkivaltaan oli saatu ja minkälaista apua vastaajat olisivat kaivanneet.

TAULUKKO 2. koettu väkivalta ja tekijä

Minkäläistä lähisuhdeväkivaltaa olet kokenut?		
	n	%
Fyysistä	24	60 %
Henkistä	34	85 %
Taloudellista	8	20 %
Seksuaalista	8	20 %
Kulttuuriin tai uskontoon liittyvää	5	13 %
Muuta, mitä?	1	3 %
Väkivallantekijä tekijä		
	n	%
Nykyinen puoliso	12	30 %
Entinen puoliso	25	63 %
Oma lapsi	0	0 %
Perheen jäsen	9	23 %
Sukulainen	3	8 %
Ystävä	0	0 %
Muu, kuka?	2	5 %

Taulukon 2 mukaan vastaajista suurin osa, 85 %, oli kokenut henkistä väkivaltaa. Fyysistä väkivaltaa oli kokenut 60 %. Taloudellista ja seksuaalista väkivaltaa oli kokenut 20 %. Kulttuuriin ja uskontoon liittyvää väkivaltaa oli kokenut 13 % ja ihmissuhteiden rajoittamista 3 % vastaajista. Suuri osa vastaajista oli kokenut useita väkivallan muotoja samanaikaisesti.

63 % vastaajista kertoo tekijän olleen entinen puoliso, 30 % kertoo tekijän olleen nykyinen puoliso, 23 %:ssa vastauksista tekijä on ollut perheenjäsen, 8 %:ssa sukulainen ja 5 %:ssa joku muu. (Taulukko 2.)

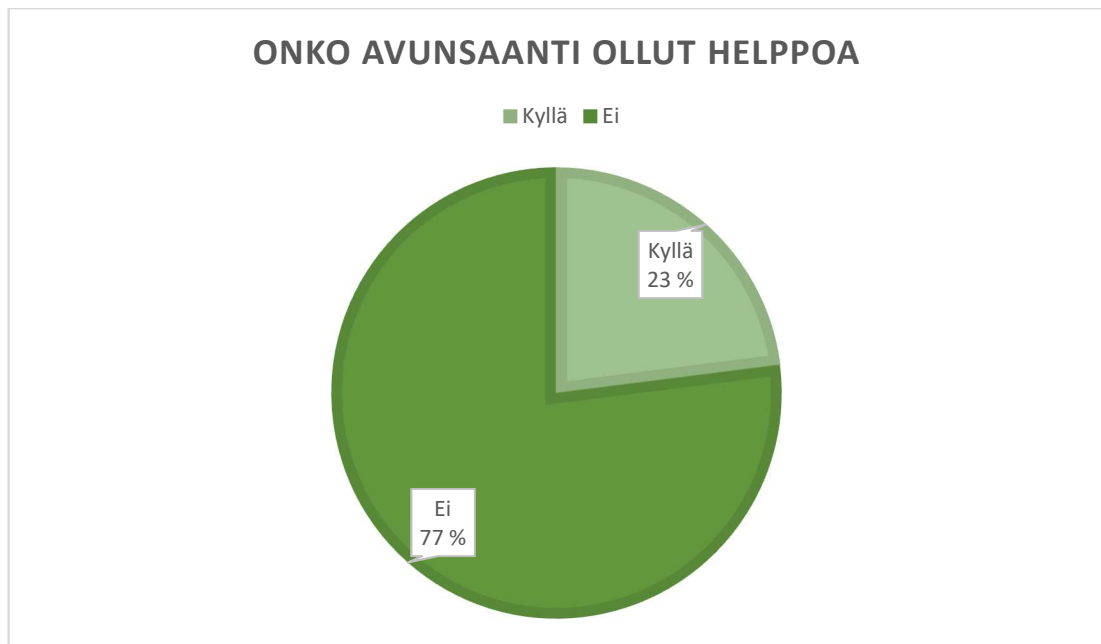
TAULUKKO 3. väkivallan puheeksi otto

Miten lähisuhdeväkivalta on otettu puheeksi?		
	n	%
Otin itse puheeksi	25	78 %
Hoitohenkilökunta ottanut puheeksi	3	9 %
Joku muu ottanut puheeksi, Kuka?	4	13 %

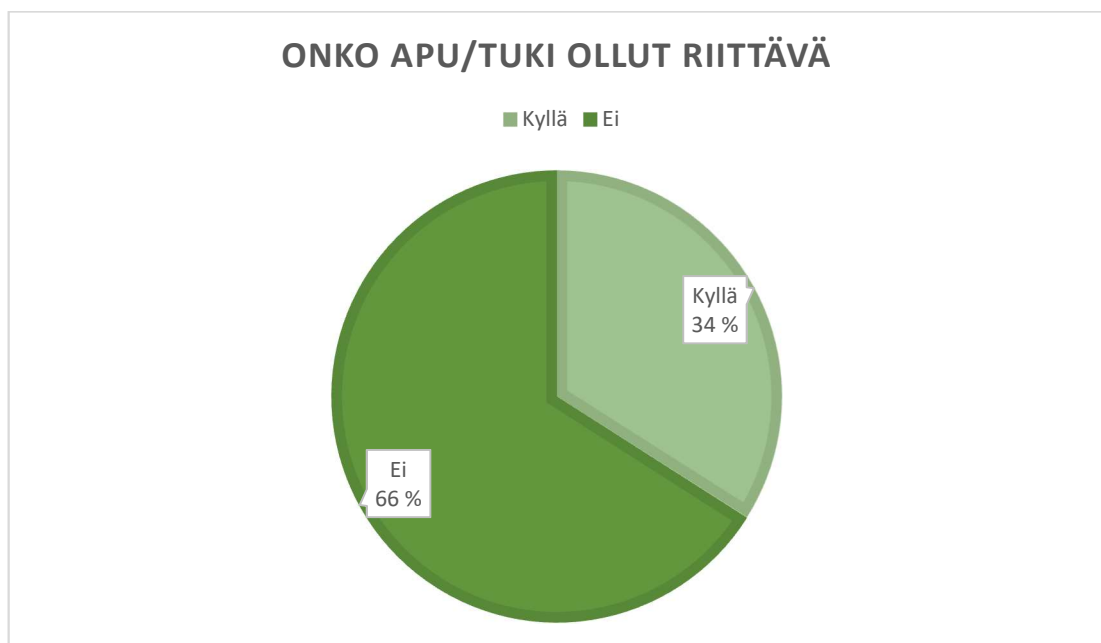
Missä väkivalta on otettu puheeksi?		
	n	%
Neuvola	3	8 %
Terveyskeskus	3	8 %
Työterveys	4	11 %
Opiskelija terveydenhuolto	0	0 %
Poliisi	17	47 %
Päivystys	2	6 %
Muulla, missä?	18	50 %

Taulukossa 3 ilmenee, että vastaajista 78 % on ottanut itse väkivallan puheeksi. 9 % vastaajista kertoo hoitohenkilökunnan ottaneen väkivallan puheeksi. 13 %:ssa vastauksista puheeksi ottamisen on tehnyt joku muu, kuten perhetyöntekijä.

Lähes puolet, 47 %, vastaajista kertoo puheeksi ottamisen tapahtuneen poliisin toimesta. Työterveydessä puheeksi ottaminen on tapahtunut 11 %:ssa tapauksista, neuvolassa ja terveyskeskuksessa molemmissa 8 %:ssa sekä päivystyksessä 6 %:ssa tapauksista. Väkivalta oli otettu puheeksi 50 %:ssa vastauksista jossain muualla, kuten perheneuvolassa, psykiatrian poliklinikalla, sosiaalitoimistossa, kavereiden kesken tai anonyymisti nettipalvelussa. (Taulukko 3.)

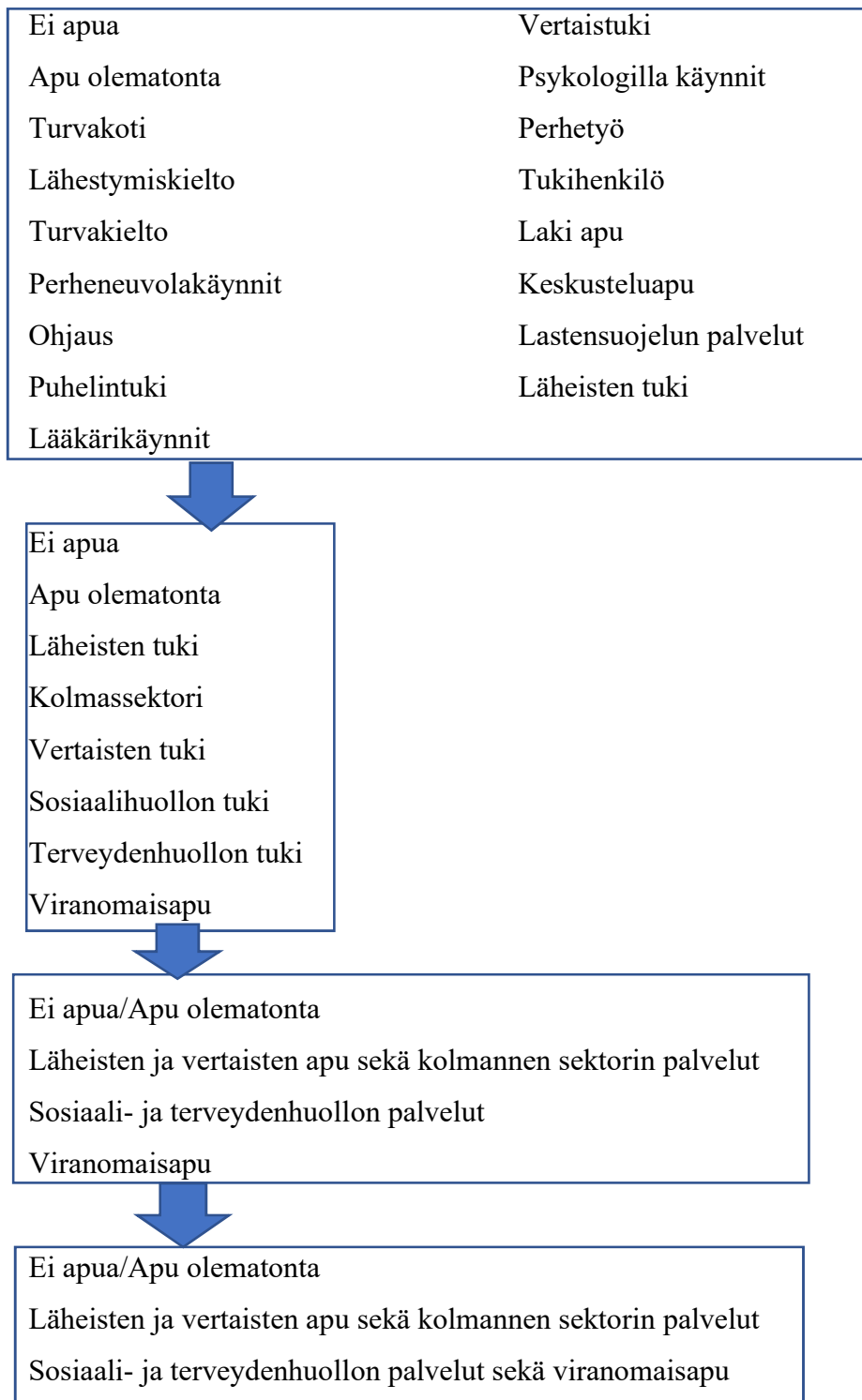
KUVIO 4. Onko avunsaanti ollut helppoa

KUVIO 5. Onko apu/tuki ollut riittävä

Kysymykseen, minkälaista apua/tukea olet saanut, saaduista vastauksista muodostui kolme pääluokkaa: Ei apua/apu olematonta, läheisten ja vertaisten apu sekä kolmannen sektorin palvelut ja sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä viranomaisapu. Kaikkiin pääluokkiin tuli tasaisesti vastauksia. Pääluokkien muodostuminen kuvataan taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Pääluokkien muodostuminen

Päälukassa Ei apua/apu olematonta osa vastaajista kokee, ettei ole saanut minkäänlaista apua. Osa kertoo avun olleen olematonta. Osa vastaajista on kokenut, ettei ole tullut vakavasti otetuksi. Tilanteeseen on auttanut vasta väkivallantekijästä eroon pääseminen.

Poliisi voimaton heiltä apua pyydettyä.

Pääsin eroon kyseisestä ihmisestä.

Päälukassa läheisten ja vertaisten apu sekä kolmannen sektorin palvelut suurin osa vastaajista on saanut läheisiltään tukea ja useimmiten se on ollut keskusteluapua. Tässä päälukassa apua on saatu myös vertaistuki hankkeesta ja vertaistukiryhmästä. Järjestöjen toimesta on saatu tukea ja ohjausta puhelimitse.

Vertaistukea.

Ystäväni kuunteli ja antoi neuvoja.

Akuuttia tukea puhelimitse, ohjeita, vinkit tahoihin,
joihin voi olla yhteydessä.

Ryhmä väkivaltaa kokeneille naisille.

Pääluokassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut sekä viranomaisapu vastaajat olivat saaneet apua sosiaali- ja terveydenhuollolta ja viranomaisilta. Sosiaalihuollon apua on saatu perheneuvolasta, perhetyöstä ja lastensuojelusta. Terveystenhuollon apu on ollut lääkäriillä ja psykologilla käyntejä. Osa vastaajista on saanut apua viranomaisilta. Osa vastaajista on päässyt turvakotiin. Osa kertoo saaneensa lakiapua ja poikkeavia oikeudenkäyntijärjestelyjä. Lähestymiskielto- ja turvakielto määräyksistä on myös saatu apua.

Lastensuojelu ja perheneuvolan palvelut.

Lääkärin apua. Odotan psykoterapiaan pääsyä

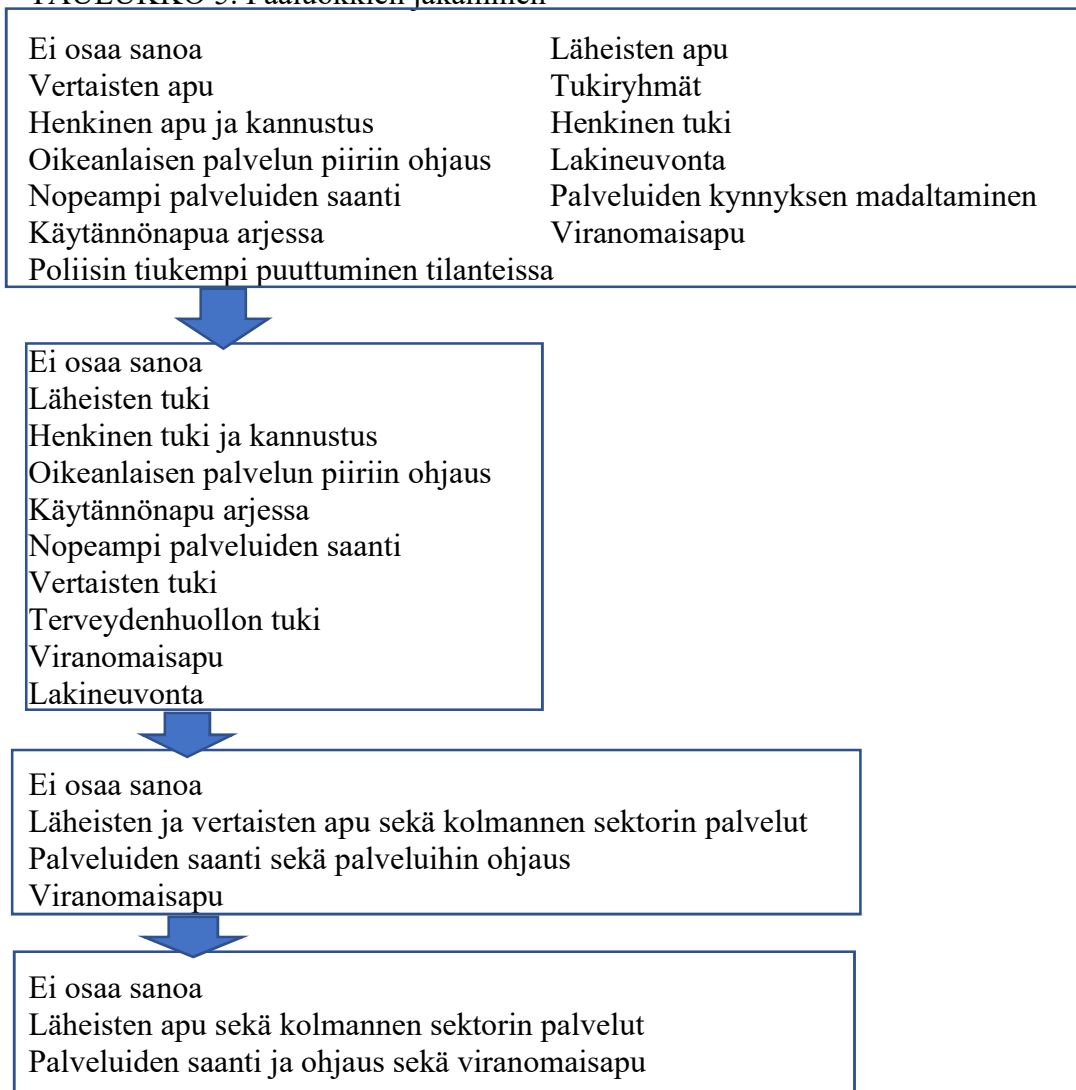
Suurin apu oli kaupungin ostopalvelu perhetyö

Turvakoti, lähestymiskielto, turvakielto, oikeudenkäyntijärjestelyt
(sermi, vartijat, eri käyntiovi ja odotustila jne.)

Turvakoti ja lähestymiskielto.

Kysymykseen minkälaista apua/tukea olisit kaivannut, saatiin runsaasti vastauksia. Näistä vastauksista muodostui kolme pääluokkaa: Ei osaa sanoa, läheisten, vertaisten sekä kolmannen sektorin palvelut, palveluiden saanti ja palveluihin ohjaus ja viranomaisapu.

TAULUKKO 5. Pääluokkien jakaminen

Ensimmäisessä pääluokassa ei osaa sanoa oli vastaajat kokenut, ettei käsittänyt olevaa tilannetta sillä hetkellä.

Ei oikein käsittänyt sillä hetkellä

Toisessa pääluokassa, läheisten apu sekä kolmannen sektorin palvelut, vastaajista suurin osa olisi toivonut enemmän henkistä tukea ja keskusteluapua tapahtuneen jälkeen. Osa vastaajista olisi toivonut keskusteluapua heti tapahtuman jälkeen sekä mahdollisuutta vertaistukiryhmään.

Jutteluapua tapahtuneen jälkeen

Tilanteen ollessa päällä henkistä tukea ja kannustusta

Kolmannessa pääluokassa, palveluiden saanti ja ohjaus sekä viranomaisapu, vastaajista suurin osa olisi toivonut ohjausta ja neuvoja, nopeampaa palvelun saatavuutta. Vastaajista osa olisi toivonut käytännönarvon tarve arjessa sekä lakineuvontaa ja poliisin tiukempaa puuttumista tilanteisiin. Osa vastaajista oli kokenut vähättelyä tilanteissa poliisien taholta. Vastauksissa nousi myös palveluiden kynnyksen madaltaminen.

Neuvoja ja ohjausta

Käytännön apua, arjen auttamista

Lakineuvontaa

Tiukempaa puuttumista poliisilta

7.3 Tuloksien yhteenveto

Suurin osa vastaajista oli naisia, mutta myös miesten osuus nousi esille kyselyssä. Suurimmaksi ikäryhmäksi nousi 30-49 vuotiaat. Vastauksista nousi esille suurimmaksi väkivallanmuodoksi henkinen väkivalta.

Vastaajat kokivat, että avunsaanti on ollut vaikeaa ja vähäistä. Avun ja tuen piiriin ohjaaminen oli ollut vähäistä. Vastaajat kokivat joutuneensa itse hakemaan apua. Vastaajat, jotka olivat saaneet apua, kokivat hoitajaksojen olevan liian lyhyitä verrattuna koettuun väkivaltaan. He olisivat tarvinneet moniammatillista apua. Samoin he kokivat avunsaannin tulevan liian myöhään tapahtuman jälkeen. Moni vastaajista olisi toivonut henkisen avun lisäksi myös käytännön apua asioiden järjestelyyn, kuten lakiapua ja tukea arjessa selviytymiseen.

Vastaajat, jotka olivat saaneet apua, kertoivat saaneensa apua kolmannen sektorin palveluista, kuten vertaistukiryhmästä. He myös kokivat saaneensa useammin apua ja tukea läheisiltä ja ystäviltä kuin hoitohenkilökunnalta.

8 POHDINTA

8.1. Tuloksien pohdinta

Teoria osuudessa nousi selkeästi esille ennaltaehkäisevä työ ja varhainen puuttuminen. Kohderyhmänä tulisi olla erityisesti nuoret ja naiset, jotta he oppisivat tunnistamaan varhaisia väkivallan uhan merkkejä, kuten mustasukkaisuutta. (Hulkko 2011, 87.) Kyselyn tulosten perusteella tämä ei juurikaan toteudu. Tämä näkyy erityisesti siinä, että uhrin kertovat joutuneensa ottamaan itse puheeksi väkivallan. Tehokas väkivallan ehkäisy edellyttää väkivallan kartoittamista kaikissa sosiaali- ja terveyspalveluissa. Työntekijät tarvitsevat selkeät ohjeistukset asiakkaan tai potilaan tilanteen selvittämiseen. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Lapset, nuoret ja perheet. Lähisuhde- ja perheväkivalta.)

Teoriataustan mukaan apua ja tukea tarjoavat uhreille monet eri tahot, kuten terveydenhuolto, sosiaalihuolto, viranomaispalvelut ja järjestöt. Apua tarjoavat myös erilaiset auttavat puhelimet, chatit ja verkkosivut tarkoituksenaan tarjota tukea ja ohjausta. Välittömässä hädässä yleinen hätänumero. (Väestöliitto. Parit ja sinkut. Tietoa parisuhteesta. Apua uhreille ja tekijöille.) Kyselyssä ilmenee, että vastaajat ovat samoilta tahoilta saaneet apua. Toisaalta kysymyksessä minkälaista apua/tukea olisi kaivattu, nousee esille nämä samat auttavat tahot. Syynä voi olla teorian pohjalta ilmennyt ongelma siitä, ettei eri toimijat kohtaa. Auttajaverkosto jakaantuu laajalle eri ammatti- ja oikeudenaloille, joiden yhteistyö olisi tärkeää (Pohjoisvirta 2011, 133–134.) Kolmasosa vastaajista kertoi saaneensa apua perheeltä ja läheisiltä. Tutkimuksen mukaan selvisi kuitenkin, että yleensä pelkkä läheisten apu ei riitä vaan uhri tarvitsee oikea-aikaista ammatillista apua (Väänänen 2011, 109.)

Kyselyyn vastaajat olivat kokeneet henkistä väkivaltaa enemmän kuin fra:n tutkimuksen mukaan koetaan EU:ssa ja suomessa. Fra:n tutkimuksen mukaan EU:ssa henkistä väkivaltaa on kokenut 40 % ja suomessa 50-59 %. Kyselyyn vastaajista henkistä väkivaltaa kertoi kokeneensa 85 % vastaajista. Muuten kyselyn ja teoria osuuden välillä ei ollut suuria eroja. Esimerkiksi seksuaalista väkivaltaa oli kokenut 20 % ja se oli samaa tasoa kuin Fra:n tulokset Suomen osalta. EU:n tasolla vastaava luku oli 32 %.

Tutkimuksessa kyselyn pohjalta selvisi, että Pieksämäellä tapahtuvan väkivallan ja siihen saatavan avun olleen vähäistä sekä puheeksi ottamista ei juurikaan tapahtunut. Yleisesti koko Suomessa esiintyy väkivaltaa sosiaaliluokkaan katsomatta. Usein väkivallan tilanteita varjostaa pelko väkivallan tekijää kohtaan ja häpeä tapahtuneesta. (Väestöliitto. Parit ja sinkut. Tietoa parisuhteesta. Parisuhdeväkivalta. Väkivallan tekijät). Tutkimuksessa selvisi myös, että suurin osa vastaajista olisi kaivannut apua heti tapahtuman jälkeen sekä tukea ammattihenkilöstöltä. Avoimissa kysymyksissä nousi esiin useammassa avun saamattomuus tai tilanteen vähättely. Vastaajista osa kertoi saaneensa kuitenkin erinäisiltä tahoilta apua, mutta avun saanti oli viivästynyt.

Väkivalta ja sen teko aiheuttaa fyysisiä sekä henkisiä jälkiä ihmiseen, jonka vuoksi moniammatillinen yhteistyö on tärkeää. Väkivallan pelko lamauttaa ihmistä sekä ahdistaa. Tästä syystä ammattihenkilöiden sekä hoitohenkilöiden kouluttaminen on todella tärkeää. (Väestöliitto. Parit ja sinkut. Tietoa parisuhteesta. Parisuhdeväkivalta. Henkinen väkivalta.)

8.2 Prosessin pohdinta

Opinnäytetyötä oli mielenkiintoista ja opettavaista tehdä. Haasteena oli yhteistyökumppanin toive aiheen laajasta käsittelystä. Työ aloitettiin rajaamalla aihe yhdessä yhteistyökumppanin kanssa. Heti alussa oli selvää, kuinka opinnäytetyö tultaisiin toteuttamaan. Yhteistyökumppanin tarkoituksena oli selvittää uhrin näkökulmasta perhe- ja lähisuhdeväkivallan tilannetta Pieksämäen kaupungissa. Tässä käytettiin apuna kyselyä, joka oli tehty Webropol- ohjelmalla (Liite 3).

Seuraavaksi aloitettiin tutkimustiedon etsiminen. Se osoittautui haastavaksi, koska tutkimustietoa oli niukasti saatavilla. Viimein löytyi sellaiset hakusanat, joilla aineistoa alkoi löytymään. Opinnäytetyötä tehtiin pala kerrallaan. Opinnäytetyön tekijät kirjoittivat omat osuutensa, jonka jälkeen varmistettiin, että tyyli säilyi yhdenmukaisena ja helppolukuisena. Jokaisella ryhmän jäsenellä oli omat vahvuudet ja se huomiotiin tehtävien jaossa. Aihe on hyvin ajankohtainen, minkä pohdittiin lisäävän kiinnostusta kyselyyn. Aihe on kuitenkin hyvin henkilökohtainen ja arkaluontoinen, joka herätti epäilystä, uskaltaako moni vastata Webropol- kyselylomakkeeseen. Kysely oli täysin

nimetön. Kyselyssä selvisi vain vastaajan sukupuoli sekä ikähaarukan mukainen ikä. Vastauksia tuli yllättävän paljon. Myös avoimiin kysymyksiin saatiin runsaasti vastauksia.

Pieksämäen kaupunki julkaisi verkkosivuillaan linkin kyselyymme, mikä varmasti lisäsi vastaajien määrää. Kyselystä tehtiin paikalliseen lehteen kaksi lehtijuttua, mikä varmasti rohkaisi uhreja vastaamaan kyselyyn. Ensimmäisessä lehtijutussa (Liite 4) kerrottiin opinnäytetyön aiheesta ja kyselystä. Tarkoitus oli varmistaa, että mahdollisimman moni löytää kyselyn ja rohkenee vastaamaan siihen. Artikkelilla saatiin näkyvyyttä opinnäytetyölle ja kyselylle. Lehti jaettiin kaikkiin kotitalouksiin ilmaisjakeluna, joten se tavoitti laajasti kuntalaisia. Lokakuussa toimittaja otti yhteyttä nähtyään linkin kyselyyn Pieksämäen kaupungin nettisivuilla. Toimittaja teki haastattelun koskien opinnäytetyötä ja kyselyä (Liite 5). Tarkoitus on tehdä vielä juttu opinnäytetyön tuloksista keväällä 2020.

8.3 Ammatillisen kasvun pohdinta

Tavoitteena ammatillisessa kasvussa oli oppia tunnistamaan väkivallan uhreja sekä varhaisia merkkejä väkivallasta. Teoriatietoa tutkiessa ilmeni paljon uutta tietoa ja apuväyliä väkivallan uhreille, joita on mahdollista hyödyntää jatkossa työelämässä. Tavoite, joka asetettiin, koetaan saavutetuksi. Opinnäytetyön prosessi ja teoriatiedon tutkiminen kasvatti ammatillisia valmiuksia hyödyntää eri auttaja tahoja ja tehdä moniammatillista työtä. Prosessi kehitti myös projektityöskentelytaitoja sekä yhteistyötaitoja ryhmänjäsenten kesken. Opinnäytetyötä työstettiin opintoihin kuuluvien kehittämis- ja innovaatio toiminta- kurssien myötä. Tämä kasvatti ryhmäläisten aikataulun hallintaa. Kurssien myötä opittiin muodostamaan kokonaisuudesta osa-alueita, joista pala kerrallaan rakennettiin tavoiteltua yhtenäistä, ehjää kokonaisuutta. Prosessin edetessä opittiin jakamaan tehtävät tasapuolisesti työryhmän jäsenten kesken hyödyntäen jokaisen vahvuuksia.

Ammatillista kasvua tapahtui myös, kun opittiin rajaamaan teoriatietoa sekä tiivistämään sitä. Tutkijana tämä opinnäytetyö kehitti ryhmän jäsenten lähdekriittisyyttä. Kielellinen ilmaisu sekä tekstintuotto parantui koko opinnäytetyön ajan, mikä on tärkeä osa ammatillista kasvua. Haasteita tuotti prosessin alkuun saaminen ja tietotekniset pulmat. Opinnäytetyö perehdytti erilaisiin analyysimenetelmiin sekä kehitti valmiuksia tutkia tehdä tutkimusta. Opinnäytetyön edetessä havaittiin mahdollisuus jatkaa ilmiön tutkimista useasta eri näkökulmasta.

8.4 Eettisyys ja luotettavuus

Tämän opinnäytetyön aiheen arkaluontoisuuden vuoksi oli tärkeää, että vastaajat ovat säilyttäneet anonymiteetin koko tutkimuksen ajan. Koko prosessin ajan on tarkkailtu, ettei vastaajien henkilöllisyys paljastu missään vaiheessa. Tähän toi haasteensa se, että osa vastaajista kertoi nimensä kyselyssä, vaikka sitä ei missään vaiheessa kysytty. Opinnäytetyön aihe luetaan araksi tutkimusaiheeksi. Aroiksi tutkimusaiheiksi määritellään jollain tapaa pelkoa herättävät aiheet, kuten väkivalta. Tämän vuoksi tutkittavien anonymiteettiin on kiinnitetty erityisesti huomiota opinnäytetyön tuloksia analysoidessa sekä julkistamisessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006a.)

Opinnäytetyön tutkimuksen vastausten julkistamisessa tulee huolehtia anonymiteetti suojasta ja luottamuksen säilymisestä. Tutkittavien henkilöllisyys ei saa paljastua, etenkin kun kyseessä on arkaluontoinen aihe. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Tutkimuksessa on huomioitu tietosuojalaki, joka tarkoittaa tässä työssä anonymiteetin säilymistä koko tutkimuksen ajan. Vastauksiin ei ole päässeet käsiksi ulkopuoliset. Vastaukset ovat lukeneet ainoastaan tutkijat eikä henkilöllisyyttä selvittäviä kysymyksiä ole esitetty. Tutkimuksissa on huomioitu lainsäädäntö, johon kuuluu tietosuojalaki, oikeus yksityisyyden suojaan sekä EU:n tietosuoja-asetus. (ARENE, 2020.) Tutkimuksen kohteena oleva kunta on opinnäytetyön tekijöille melko vieras, jonka vuoksi vastaajien tunnistettavuus on ollut hyvin epätodennäköistä.

Tutkimusprosessissa on kolme eettistä näkökulmaa. Ensimmäisessä näkökulmassa keskitytään pohtimaan tutkimusaiheen tutkimisen eettisyyttä ja onko tutkimus perusteltua. Tämä ensimmäinen näkökulma on hyvin tärkeä, etenkin kun aihe on sensitiivinen. Opinnäytetyötä tehdessä on pohdittu aiheen eettisyyttä erilaisista näkökulmista sekä tutkimuksen perusteita. Tutkimus aihe on koettu tärkeäksi ajankohtaisuutensa vuoksi sekä tiedon lisäämisen näkökulmasta. Tietoa lisäämällä on pyritty vaikuttamaan väkivallan tunnistamiseen ja avunsaannin helpottumiseen. Toinen pohdinta tutkimuksen eettisyydessä on tutkimusmenetelmät eli saadaanko kaikki haluttu tieto käytetyllä aineistokeruumenetelmällä. Opinnäytetyössä aineistoa kerättiin kyselylomakkeella (Liite 3), jossa on huomioitu aiheen sensitiivisyys sekä anonymiteetti. Kyselylomakemenetelmällä arveltiin varmistettavan paras mahdollinen tavoitavuus. Kolmas näkökulma keskittyy tutkitun aineiston raportointiin ja analyysiin. Eettisyyteen liittyy myös tutkimustulosten mahdollisimman rehellinen raportointi. Aineisto on analysoitu hyvin tarkasti, hyödyntäen sisällönanalyysi menetelmää. Tutkimustulokset on pyritty kuvaamaan rehellisesti niin, että kaikki oleellinen tulee ilmi ja kaikki tutkimuksen kannalta ylimääräinen jää pois. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Analysointiin on osallistunut useampi kuin yksi henkilö, joka osaltaan lisää vastausten analyysin luotettavuutta. Haasteena on ollut pitkät välimatkat tutkijoiden välillä. Tästä syystä analysointia on täytynyt tehdä osittain itsenäisesti ja osittain puhelinyhteydessä. Tutkimukseen osallistujat tulisi perehdyttää tutkittavaan aiheeseen mahdollisimman hyvin. Tämä on hyvä tutkimuskäytäntö. Perehdyttämisellä tarkoitetaan, että kerrotaan tutkittavalle mikä tutkimuksessa on tarkoituksena ja miten tutkimusta tullaan käyttämään. Varmistetaan, että osallistuja on ymmärtänyt, mitä tarkoitetaan. Osallistujille on kyselytilanteessa informoitu, mitä kyselyllä tutkitaan ja mitä tietoja kyselystä tulee julkiseksi. Kyselyssä on myös kerrottu, mikä on tutkimuksen tarkoitus. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006b.)

Kyselyn vastauksia on säilytetty lukollisessa kaapissa. Näin on varmistettu, ettei vastauksiin pääse ulkopuoliset käsiksi. Tulosten valmistuttua vastaukset on tarkoitus hävittää polttamalla saunan pesässä, ettei arkaluontoiset vastaukset tässäkään vaiheessa voi joutua ulkopuolisten saataville.

Luotettavuutta kyselyn osalta vähentää se, että vastaajat eivät välttämättä ymmärrä kysymystä siten, kuinka se on tarkoitettu. Kaikki vastaajat eivät ole vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Näin ollen kyselyn vastauksista on karsittu pois ne, joiden vastausprosentti oli alle 30%, jotta kyselyn luotettavuutta voitaisiin parantaa. Kyselylomakkeen laatijat eivät voi varmistaa vastausten todenperäisyyttä mitenkään.

8.5 Johtopäätökset

Tulokset esitellään opinnäytetyön julkistamistilaisuudessa, johon on kutsuttu Pieksämäen perusturvasta väkivaltatyöryhmän jäseniä. He vievät eteenpäin tietoa ja pohtivat miten voisi auttaa henkilöstöä tunnistamaan perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa ja saavat rohkeutta puuttua siihen.

Tutkimustulosten perusteella suosittelemme, että terveyskeskuksen hoitohenkilökunnalle järjestetään koulutuksia. Esim. VIOLA – väkivallasta vapaaksi ry järjestää koulutuksia, konsultoi ja antaa työhjausta. Heiltä saa hyvän paketin, koska henkilökunta tarvitsee koulutusta, konsultaatiota ja myös työhjausta. Koulutuksella lisätään henkilökunnalle tietoisuutta ja rohkeutta puuttua perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan. Henkilökunta tarvitsee myös konsultaatiota, jotta saavat lisää informaatiota, jos he sitä tarvitsevat. Työnohjaus on tärkeää. Siellä voi purkaa tapauksia ammattihenkilön kanssa, koska perhe- ja lähisuhdeväkivallan uhreja on henkisesti raskasta hoitaa.

Hoitohenkilöstö tarvitsee tukea puheeksi ottamiseen. Väkivalta on ilmiö, josta tulisi kysyä potilailta perusterveydenhuollon kaikilla alueilla, jos herää pieninkään epäily siitä, että potilas voisi olla väkivallan uhri. Kyselyn tulosten perusteella puheeksi ottamista ei juurikaan tapahdu, vaan väkivallan uhrin ovat itse joutuneet ottamaan asian puheeksi terveydenhuollossa.

Opinnäytetyön pohjalta on suunnitteilla kirjoittaa artikkeli, jota on tarkoitus tarjota Sairaanhoidajalehteen sekä ensi- ja turvakotienliiton Enska lehteen. Näin opinnäytetyölle ja tärkeille tutkimustuloksille saadaan laajasti hoitotyön ammattilaisten huomiota. Tarkoituksena olisi saada levitettyä tietoa mahdollisimman laajalle hoitotyön ammattilaisille, jotta opinnäytetyön vaikutukset hoitotyöhön olisivat mahdollisimmat

kattavat. Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on aiheena laaja ja tavoitteena olisi, että joku muu ryhmä tulevaisuudessa voisi jatkaa aiheen parissa jostakin toisesta näkökulmasta tai tehdä omassa kunnassa vastaavanlaisen tutkimuksen oman kunnan perhe- ja lähisuhdeväkivalta kokemuksista ja siihen saadusta avusta ja tuesta.

9 LÄHTEET

ARENE. Opinnäytetöiden eettiset suositukset. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Saatavilla 28.2.2020

<http://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTI-KORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>

Eskola, J., Suoranta, J. (2001). Johdatus laadulliseen tutkimukseen (s.13). Jyväskylä. Gummeruksen kirjapaino Oy.

Flinck & Paavilainen (2009). Pettymysten ja piinan parisuhde- naisten ja miesten kokemuksiä parisuhdeväkivaltaan johtavista tekijöistä. Tutkiva hoitotyö 21(3), 196-206.

FRA. European union agency for fundamental rights (2014) EU:N laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tutkimustulokset lyhyesti. Saatavilla 26.03.2019

https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_fi.pdf

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (1993) Teemahaastattelu. Helsinki. Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S, Remes, P. & Sajavaara, P. 2007. Tutki ja kirjoita. Keuruu. Otavan Kirjapaino oy.

Hulkko, A. (2011) Parisuhdeväkivallan varhaiset vaiheet. Teoksessa R. Hannus, S. Mehtola, L. Natunen & A. Ojuri (toim.) Veitsen terällä (s. 81-108). Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy.

Inkilä, J., Aalto, P., Helminen, M. & Paavilainen, E. (2016). Moniammatillinen yhteistyö perheen kanssa lasten kaltoinkohtelutilanteissa. Tutkiva hoitotyö 28(3), 204–216. Saatavilla 25.3.2019

<http://elektra.helsinki.fi.anna.diak.fi:2048/se/h/0786-5686/28/3/moniamma.pdf>

Kangasniemi, M., Utriainen, K., Pietilä, A-M., Jääskeläinen, P., Ahonen, S-M & Liikanen, E. (2013) Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: Eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. Hoitotiede 25 (4) 291-301.

Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola,

Teoksessa J. Aaltola, K. Collin, J. Eskola, H.L.T. Heikkinen, S. Herkama, V. Hänninen, K. Ilmonen, A. Laajalahti, T. Laine, N. Lilja, J. Metsämuuronen, P. Moilanen, A. Niikko, S. Paloniemi, R. Rajala, P. Räihä, J. Suoranta & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (s. 73-87). Jyväskylä. PS-kustannus.

Leppäkoski, T, Paavilainen, E. (2015). Potilaiden perheväkivallan yleisyys, perheiden toimivuus, terveys ja sairaalassa saatu tuki. Tutkiva hoitotyö 13(3), 32-42.

Menetelmävarasto. KvantiMOTV. Kyselylomakkeen laatiminen. Saatavilla 10.08.2019 <https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html>

Pohjoisvirta, R. (2011) Väkivallan riskien arviointi ja turvasuunnitelma. Teoksessa R. Hannus, S. Mehtola, L. Natunen & A. Ojuri (toim.) Veitsen terällä (s. 133-145). Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy.

Rikosuhripäivystys. Erilaisia rikoksia. Saatavilla 25.3.2019

<https://www.riku.fi/fi/erilaisia+rikoksia/lahisuhdevakivalta/>

- Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. KvaliMOTV. Aineisto ja teorialähtöisyys. Saatavilla 21.8.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaope-tus/kvali/L2_3_2_3.html
- Saarin-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006a). KvaliMOTV. Arat tutkimusaiheet. Saatavilla 24.3.2020 https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaope-tus/kvali/L2_1_1_1.html
- Saarin-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006b). KvaliMOTV. Hyvä tutkimuskäytäntö. Saatavilla 24.3.2020. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaope-tus/kvali/L3_1_2.html
- Savola, T., V.T.M., Piispa, M., V.T.T., & Hakulinen-Viitanen, T. (2015). Äitiys- ja lastenneuvolan asiakkaiden kokemukset parisuhdeväkivallan puheeksi ottamisesta/Experiences of clients in maternity and child health care clinics discussing intimate partner violence. *Hoitotiede*, 27(2), 104-116. Retrieved from <https://anna.diak.fi:2048/login?url=https://search-proquest-com.anna.diak.fi/docview/1698873070?accountid=27043>
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 25.3.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 25.3.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo/vakivallan
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 25.3.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_perhevakivallan_ehkaisytyo
- Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 14.10.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/marak

Tilastokeskus. Tilastot. Oikeus. Rikos- ja pakkokeino tilasto. Saatavilla 25.3.2019

https://www.stat.fi/til/rpk/2016/15/rpk_2016_15_2017-05-31_tie_001_fi.html?fbclid=IwAR0SCkML76ww_68xLu3FQpEf9p8g73tPLK3qeskkOIFE2DHIW_36R2C6CW8

Tuomi, J., Sarajärvi, A. (2017). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (kohta 2.5, 4.2).

Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Valli, R. (2015). Johdatus tilastolliseen tutkimukseen (s.15-16). Jyväskylä.

PS-kustannus.

Vilka, H. (2015) Tutki ja kehitä. Juva. Bookwell oy.

Vehkalahti, K. (2014) Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Finn Lectura.

Väestöliitto. Parit ja sinkut. Saatavilla 30.3.2020

http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/vakivallan-tekijat/

Väestöliitto. Parit ja sinkut. Saatavilla 30.3.2019

http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/apua-uhreille-ja-tekijoille/

Väestöliitto. Parit ja sinkut. Saatavilla 30.3.2019

http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/ohjeita-laheisille/

Väestöliitto. Parit ja sinkut. Saatavilla 30.3.2020

https://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/henkinen-vakivalta/

Väänänen, K. (2011) Miten selviytyä väkivallasta? Teoksessa R. Hannus, S. Mehtola, L. Natunen & A. Ojuri (toim.) Veitsen terällä (s. 109-132). Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy.

LIITE 1. Lähde taulukko

Lähde	Haku kysymykset	Ydin sisältö
FRA. European union agency for fundamental rights (2014) EU:N laajuinen tutkimus naisiin kohdistuvasta väkivallasta. Tutkimustulokset lyhyesti. Saatavilla 26.03.2019 https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-at-a-glance-oct14_fi.pdf	Minkälaista väkivaltaa koetaan	42 000 naista haastateltu EU:ssa koskien heidän väkivaltakokemuksiaan.
Väestöliitto. Parit ja sinkut. Saatavilla 30.3.2019 http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/apua-uhreille-ja-teki-joille/	Minkälaista apua/tukea siihen saadaan	Kerrotaan mistä ja minkälaista apua uhri voi saada. On myös ilmoitettu aukioloajat ja mistä saa mihinkin vuorokauden aikaan apua.
Väestöliitto. Parit ja sinkut. Saatavilla 30.3.2019 http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/ohjeita-laheisille/	Minkälaista apua/tukea siihen saadaan	Kerrotaan miten läheiset voivat auttaa väkivaltaa kokenutta uhria
Hoitotiede (2015) Savola, T., VTM; Piispa, M.; Hakulinen-Viitanen, T.. Saatavilla 30.3.2019 https://anna.diak.fi:2048/lo-gin?url=https://search-proquest-com.anna.diak.fi/docview/1698873070?accountid=27043	Minkälaista apua/tukea siihen saadaan	Kerrotaan, miten neuvolassa tehdään seurantaa, mitä haasteita ja mitkä asiat vaikeuttavat terveydenhuollossa tunnistamaan väkivaltaa ja puuttumaan siihen.
Inkilä, J., Aalto, P., Helminen, M. & Paavilainen, E. (2016). Moniammatillinen yhteistyö perheen kanssa lasten kaltoinkohtelutilanteissa. Tutkiva hoitotyö 28(3), 204–216. Saatavilla 25.3.2019 http://elektra.helsinki.fi.anna.diak.fi:2048/se/h/0786-5686/28/3/moniamma.pdf	minkälaista apua/tukea siihen saadaan	Kerrotaan moniammatillisesta yhteistyöstä lasten kaltoinkohtelutilanteissa ja sellaista epäiltäessä.

<p>Menetelmävarasto. KvantiMOTV. Kyselylomakkeen laatiminen. Saatavilla 10.08.2019 https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kyselylomake/laatiminen.html</p>	<p>Kyselylomake</p>	<p>Teoriatietoa kyselylomakkeen synnystä</p>
<p>Eskola, J., Suoranta, J. (2001). Johdatus laadulliseen tutkimukseen (s.13). Jyväskylä. Gummeruksen kirjapaino Oy.</p>	<p>Mitä laadullinen tutkimus on</p>	<p>Teoriatietoa laadullisesta tutkimuksesta</p>
<p>Flinck & Paavilainen (2009). Pettymysten ja piinan parisuhde-naisten ja miesten kokemuksia parisuhdeväkivaltaan johtavista tekijöistä. Tutkiva hoitotyö 21(3), 196-206.</p>	<p>Mikä parisuhdeväkivallan aiheuttaa</p>	<p>Syitä parisuhdeväkivallelle</p>
<p>Hulkko, A. (2011) Parisuhdeväkivallan varhaiset vaiheet. Teoksessa R. Hannus, S. Mehtola, L. Natunen & A. Ojuri (toim.) Veitsen terällä (s. 81-108). Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy.</p>	<p>Mikä parisuhdeväkivallan aiheuttaa</p>	<p>Väkivallan ennakoivat merkit ja riskitekijät sekä ennaltaehkäisy</p>
<p>Inkilä, J., Aalto, P., Helminen, M. & Paavilainen, E. (2016). Moniammatillinen yhteistyö perheen kanssa lasten kaltoinkohtelutilanteissa. Tutkiva hoitotyö 28(3), 204–216. Saatavilla 25.3.2019 http://elektra.helsinki.fi.anna.diak.fi:2048/se/h/0786-5686/28/3/mo-niamma.pdf</p>	<p>Kuinka ottaa kaltoinkohtelu puheeksi</p>	<p>Ohjeet kaltoinkohtelun puheeksi ottamisessa, henkilökunnan koulutus ja moniammatillinen yhteistyö</p>
<p>Kiviniemi, K. (2018). Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa J. Aaltola, Teoksessa J. Aaltola, K. Collin, J. Eskola, H.L.T. Heikkinen, S. Herkama, V. Hänninen, K. Ilmonen, A. Laajalahti, T. Laine, N. Lilja, J. Metsämuuronen, P. Moilanen, A. Niikko, S. Paloniemi, R. Rajala, P. Räihä, J. Suoranta & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 2 – näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin (s. 73-87). Jyväskylä. PS-kustannus</p>	<p>Mitä laadullinen tutkimus on</p>	<p>Teoriaa laadullisesta tutkimuksesta</p>

<p>Leppäkoski, T, Paavilainen, E. (2015). Potilaiden perheväkivallan yleisyys, perheiden toimivuus, terveys ja sairaalassa saatu tuki. Tutkiva hoitotyö 13(3), 32-42.</p>	<p>Minkäläistä väkivaltaa koetaan</p>	<p>Lapsiuhritutkimus, joka kertoo, minkäläistä väkivaltaa kokenut tiettyissä ikäryhmissä</p>
<p>Pohjoisvirta, R. (2011) Väkivallan riskien arviointi ja turvasuunnitelma. Teoksessa R. Hannus, S. Mehtola, L. Natunen & A. Ojuri (toim.) Veitsen terällä (s. 133-145). Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy.</p>	<p>Minkäläistä tukea/apua väkivaltaan saadaan</p>	<p>Väkivallan kohtaaminen ja siihen liittyvä tuki, riskien arviointi ja turvallisuus suunnitelma, jota päivitetään koko tuen saannin ajan</p>
<p>Rikosuhripäivystys. Erilaisia rikoksia. Saatavilla 25.3.2019 https://www.riku.fi/fi/erilaisia+rikkoksia/lahisuhdevakivalta/</p>	<p>Kuinka saada apua väkivaltaan</p>	<p>Väkivallasta kertominen mahdollistaa avun ja tuen saamisen. Kertominen voi olla häpeällistä, jonka vuoksi apua ei helposti haeta</p>
<p>Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 25.3.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_per-hevakivallan_ehkaisytyo/lahisuhde</p>	<p>Minkäläistä tukea/apua väkivaltaa saadaan</p>	<p>Avun järjestäminen uhriille sekä tekijöille</p>
<p>Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 25.3.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_per-hevakivallan_ehkaisytyo/vakivallan</p>	<p>Minkäläistä väkivaltaa on</p>	<p>Väkivallan muodot</p>
<p>Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 25.3.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/lahisuhde_per-hevakivallan_ehkaisytyo</p>	<p>Minkäläistä tukea/apua väkivaltaa saadaan</p>	<p>Väkivallan ehkäisy</p>

<p>Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Lapset nuoret ja perheet. Saatavilla 14.10.2019 https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/marak</p>	<p>Minkäläistä tukea/apua väkivaltaan saadaan</p>	<p>Kerrotaan MARAK-menetelmän synnystä</p>
<p>Tilastokeskus. Tilastot. Oikeus. Rikos- ja pakkokeino tilasto. Saatavilla 25.3.2019 https://www.stat.fi/til/rpk/2016/15/rpk_2016_15_2017-05-31_tie_001_fi.html?fbclid=IwAR0SCkML76ww_68xLu3FQpEf9p8g73tPLK3qeskkQIFE2DHIW_36R2C6CW8</p>	<p>perhe- ja lähisuhde väkivallan yleisyys</p>	<p>Tilastotietoa miten paljon perhe- ja lähisuhdeväkivaltaa esiintyy.</p>
<p>Tuomi, J., Sarajärvi, A. (2017). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (kohta 2.5, 4.2). Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.</p>	<p>Tutkimusmenetelmät</p>	<p>Mixed methods research menetelmän hyödyntäminen opinnäytetyössä</p>
<p>Valli, R. (2015). Johdatus tilastolliseen tutkimukseen (s.15-16). Jyväskylä. PS-kustannus.</p>	<p>Tutkimusmenetelmät</p>	<p>Määrällisen tutkimuksen menetelmän kuvaus</p>
<p>Väestöliitto. Parit ja sinkut. Saatavilla 28.3.2019 http://www.vaestoliitto.fi/parisuhde/tietoa_parisuhteesta/parisuhdevakivalta/vakivallan-tekijat/</p>	<p>Minkäläistä tukea/apua väkivaltaan saadaan</p>	<p>Avun saanti ja palveluiden tarjoajia, kunnallinen sekä yksityinen sektori.</p>
<p>Väänänen, K. (2011) Miten selviytyä väkivallasta? Teoksessa R. Hannus, S. Meh-tola, L. Natunen & A. Ojuri (toim.) Veitsen terällä (s. 109-132). Hämeenlinna. Kariston kirjapaino Oy.</p>	<p>Kuinka selviytyä lähi ja perhesuhde väkivallasta</p>	<p>Selviytyminen perheväkivallasta ja kuinka päästä irti siitä.</p>

LIITE 2. Tiedonhakulomake

Tiedonhakuprosessin kuvaus (opinnäytetyö) Diakonia-ammattikorkeakoulu
Nimi ja ryhmä: Anne Aholainen, Hanna Solin ja Mira Nurmi E43sh
<ul style="list-style-type: none"> • Tallenna tämä lomake niin, että voit täyttää sitä opinnäytetyöprosessin edetessä päiväkirjanomaisesti. • Täytä kohdat 1 – 5 samalla, kun aloitat kirjallisuuskatsauksen tekemisen, täydennä kohtia tiedonhaun edetessä. • Arvioi löytämiäsi lähteitä ja tiedonhankinnan onnistumista, (kohdat 6 ja 7). Lisää kohtaan 8 luettelo käyttökelpoisista lähteistä (tai jaa kansio RefWorksissa ja lisää linkki) • Palauta lomake kommentoitavaksi opettajasi ilmoittamalla tavalla. Jos haet informaatikolta ohjausta opinnäytetyön tiedonhankintaan, lähetä ajan tasalla oleva lomake informaatikolle. • Opastusta niin tiedonhankintaan kuin RefWorksin käyttöön http://libguides.diak.fi
1. AIHE
<ul style="list-style-type: none"> - Kuvaile oppimistehtävän, tutkimuksen tai hankkeen aihetta. - Hyödynnä miellekarttaa suunnittelun apuna.
<p>Aihe on perhe- ja lähisuhdeväkivallan lisääntyminen ja raaistuminen Pieksämäellä. Hankkeen yhteistyö kumppani haluaa tutkimuksen, jossa käy ilmi minkälaista väkivaltaa esiintyy ja miten uhrit ovat saaneet apua ja tukea.</p>
2. MILLAISTA TIETOA TARVITSET?
<ul style="list-style-type: none"> - Tarvitsetko tutkimusmetodia koskevaa tietoa, tutkimustietoa vai tilastoja? - Kuvaile lähemmin aihepiirejä, joista sinun on haettava tietoa.
<p>Tarvitsemme tutkimustietoa kehen väkivalta kohdistuu, minkälaista väkivaltaa ja minkälaista apua ovat saaneet.</p> <p>Tutkimustietoa pitää hankkia lähteistä, joissa käsitellään pari- ja lähisuhdeväkivaltaa ja sen vaikutuksista myös lapsiin, jotta saa kokonaiskuvan tilanteesta.</p>
3. MITÄ TIEDÄT AIHEESTA ENNESTÄÄN?
<ul style="list-style-type: none"> - Mitä tiedät jo aiheesta ja mistä tietoa on löytynyt. - Arvioi, onko tämä tieto käyttökelpoista juuri tässä työssä.

AMMO:n aikana hankkimamme tiedot. Tieto on käyttökelpoista myös kirjallisuuskatsauksen yhteydessä.

4. MITKÄ HAKUTERMIT KUVAAVAT AIHETTASI?

- Millä hakusanoilla lähdet hakemaan tietoa?
- Hyödynnä tekemääsi miellekarttaa ja asiasanastoja (esim. <http://www.finto.fi>, FinMeSH, <http://www.terkko.helsinki.fi/medic/?sivu=asiasanat>).
- Mieti myös, miten yhdisteet hakutermit ja miten rajaat tai laajennat hakua (AND, OR, NOT). Muista hakutermien katkaisu ja fraasihaku.
- Kirjaa, mitä hakutermejä käytit tiedonhaun edetessä. Yliviivaa ne, joilla ei relevanttia tietoa löytynyt.

Lähisuhdeväkivalta, Väkivalta, Perheväkivalta, Tutkimus.

5. MISTÄ LÄHDET ETSIMÄÄN TIETOA? Hyödynnä Diakin kirjaston tiedonhakuoppaita. <http://libguides.diak.fi> -> Alakohtaiset tiedonhakuoppaat

Lähdimme etsimään tietoa kansainvälisestä tietokannasta ProQuest, joka löytyy Lipquidesista.

6. MITEN KÄSITTELET JA KÄYTÄT TIETOA?

- Tallensitko ja miten viitteitä? Hyödynsitkö RefWorksia?
- Mihin kiinnitit huomiota, kun valitsit lähteitä työhösi?

Ei hyödynnetty RefWorksia lähteiden tallennuksessa, koska koimme sen liian vaikeana ja teimme koko ajan samaan pohjaan työtä, jolloin lähteet olivat jo aina valmiina. Kiinnitimme huomiota lähteiden valinnassa niiden luotettavuuteen ja sisältöön. Valitsimme lähteet, jotka olivat lähinnä meidän valitsemaa aihetta.

7. ARVIOSI TIEDONHANKINNAN JA -KÄYTÖN ONNISTUMISESTA

- Osasitko käyttää tietokantoja tai hakupalveluja?
- Löysitkö oikeat hakutermit?
- Mitä taitoja pitäisi vielä vahvistaa?
- Tapahtuiko tiedonhankinnan aikana yllätyksiä?

Hakutermejä oli aluksi hankala löytää. Kokeilemalla erilaisia termejä löydettiin oikeat termit.

Aluksi ajattelimme, että aihealue oli helppo, mutta yllätyksenä tuli se, että aiheesta ei löytynyt kovinkaan paljon tutkimustietoa ja se hankaloitti työn etenemistä.

Taitoja, joita voisimme vielä vahvistaa on pyrkiä laajentamaan hakutermejä ja oppia käyttämään vielä laajemmin erilaisia hakupalveluja ja käyttää enemmän kansainvälisiä hakupalveluja.

8. LÄHDELUETTELO Kopioi tähän luettelo löytämistäsi käyttökelpoisista tiedonlähteistä tai kerää lähteet RefWorksiin yhteen kansioon ja lisää tähän jaetun kansion linkki (Ks. ohje LibGuides / Refworks: Uuden kansion tekeminen ja jakaminen)

Katso liite 1 lähdetaulukko

LIITE 3 kyselylomake

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta kysely

Opiskelemme Diakonia ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajiksi ja teemme opinnäytetyön perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Suomessa väkivalta on lisääntynyt viime aikoina perheissä ja lähipiirissä, joten tarkoituksena on tutkia, kuinka paljon väkivaltaa esiintyy, millaista se on, keneen se kohdistuu ja min-kälaisia seurauksia siitä on uhreille ja heidän läheisilleen. Teemme yhteistyötä Pieksämäen kaupungin kanssa ja kartoitamme kaupungin tilannetta.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta voi olla fyysistä, henkistä, taloudellista, seksuaalista tai laiminlyöntiä ja kulttuuriin tai uskontoon liittyvää. Se voi kohdistua yhteen tai useampaan perheen jäseneseen, sukulaisiin tai ystäviin.

Toivomme, että kuntalaiset vastaavat kyselyyn rohkeasti. Aihe on ajankohtainen ja tietoisuuden lisääminen tärkeää, jotta väkivaltaan pystytään puuttumaan. Kyselyyn vastataan anonyymisti ja vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

1. Sukupuoli:Nainen Mies En halua määritellä **2. Ikä:**Alle 20 v 50-59 v 20-29 v 60-69 v 30-39 v Yli 70 v 40-49 v **3. Minkälaista lähisuhdeväkivaltaa olet kokenut?**Fyysistä Kulttuuriin tai uskontoon liittyvää Henkistä En ole kokenut lähisuhdeväkivaltaa Taloudellista Muuta, mitä? _____Seksuaalista

4. Kuka on ollut tekijä?

Nykyinen puoliso	☐	Entinen puoliso	☐
Oma lapsi	☐	Perheen jäsen	☐
Sukulainen	☐	Ystävä	☐
Muu, kuka?	<hr/>		

5 Missä väkivalta on otettu puheeksi?

Neuvola	☐	Opiskelija terveydenhuolto	☐
Terveyskeskus	☐	Ei ole otettu puheeksi	☐
Työterveys	☐		
Muulla, missä?	<hr/>		

6 Minkälaista apua/tukea olet saanut?**7 Onko avun saanti ollut helppoa?**

Kyllä	☐
Ei	☐

8 Onko apu/tuki ollut riittävää?

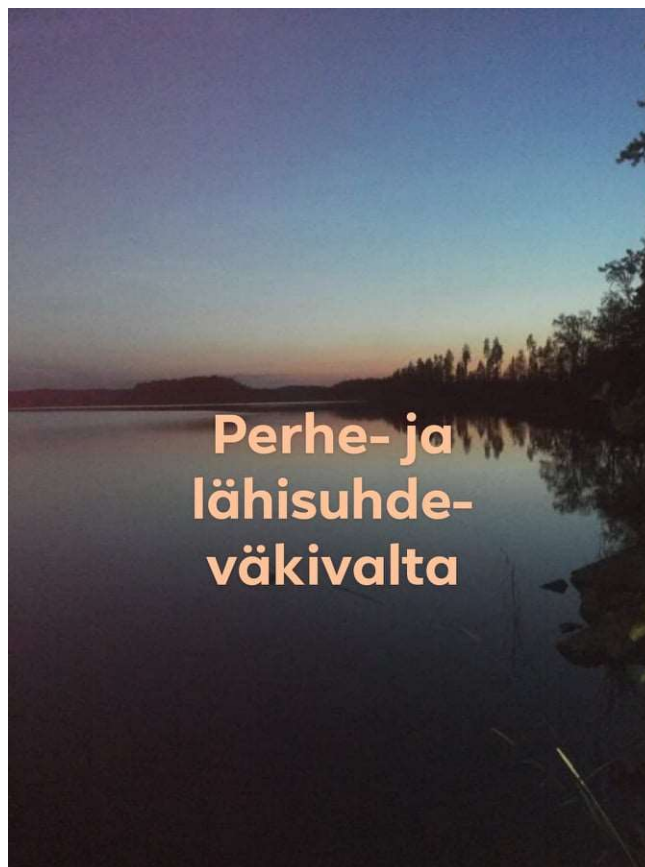
Kyllä

Ei

9 Minkälaista apua/tukea olisit kaivannut?

Tähän voit jatkaa vastauksia. Merkitse kysymyksen numero, jota vastaus koskee. Voit myös kertoa lisää omista kokemuksistasi

LIITE 4 Lehti leike artikkelista Pieksämäen paikalliseen

Olemme sairaanhoitajaopiskelijoita Diakonia-ammattikorkeakoulusta Pieksämäeltä. Teemme yhteistyössä Pieksämäen kaupungin perustuvan kanssa opinnäytetyötä perhe- ja lähisuhdeväkivallasta.

Kuntalaisille olemme tehneet kyselyn, joka aukeaa 15.10.2019. Toivomme, että kuntalaiset vastaavat kyselyyn rohkeasti. Kyselyyn vastataan anonymisti emme saa tietää vastaajasta kuin sukupuolen ja iän vastaukset käsitellään luottamuksellisesti.

Aihe on ajankohtainen ja tietoisuuden lisääminen tärkeää, jotta väkivaltaan pystytään puuttumaan. Paperisia kyselylomakkeita saa Pieksämäen pääterveysasemalta.

Palauta kysely palautuskuoressa 15.11.2019 mennessä. Palautuslaatikko on terveyskeskuksen aulassa. Palautuslaatikossa lukee DIAK, opinnäytetyö tai latomoon, joka on auki ma-pe kello 9-15. Vastauksen voi palauttaa myös postittamalla 1.lk postimerkillä varustettuna. Postitetut kuoret menevät perusterveydenhuollon toimistoon, josta ne toimitetaan avaamattomina opinnäytetyön tekijöille.

Nettilinkki mihin voi vastata: <https://urly.fi/1jAp>

Nettilinkki löytyy myös Pieksämäen kaupungin nettisivuilta ajankohtaiset osiosta.

Opinnäytetyö lähisuhdeväkivallasta

Pieksämäellä kerätään uhrien kokemuksia verkkokyselyllä. Vastata voi täysin luottamuksellisesti ja anonyymisti.

VEERA JÄRVENPÄÄ

Veera Järvenpää

Pieksämäellä kerätään uhrien kokemuksia perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Kysely on osa Diakonia-ammatti korkeakoulussa sairaanhoitajaksi opiskelevien **Anne Aholaisen, Mira Nurmen ja Hanna Solinin** opinnäytetyötä.

Kysely on anonyymi ja saamme tietää vastaajasta vain sukupuolen ja ikäryhmän. Kyselyssä kartoitetaan sitä, minkälaista väkivaltaa on kokenut ja kuka sitä on tehnyt ja miten ja mistä on saanut apua ja onko apu koettu riittäväksi. Aholainen kertoo.

Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, ja yksittäiset avoimet vastaukset jäävät vain tutkimuksen tekijöiden tietoon ja niistä tehdään yhteenveto. Kyselyyn voi vastata Pieksämäen kaupungin verkkosivuilla 15. marraskuuta saakka. Paperisia kyselylomakkeita saa terveyskeskuksen aulasta ja neuvolan odotustiloista.

AHOLAINEN, NURMI ja Solin tekevät yhteistyötä Pieksämäen perusturvan kanssa.

Meillä on väkivaltakooridinaattori Pauli Rytkönen ja sairaanhoitaja Marjatta Vaisanen yhteishenkilöinä, jotka ohjaavat opinnäytetyötämme, Aholainen kertoo.

Tutkimusaihe tuli Pieksämäen kaupungilta.

Heillä on sellainen kasi

Väkivalta on lisääntynyt hirveästi.

tys, että väkivalta on lisääntynyt hirveästi, ja sama kasitys on tullut myös poliisilta, Nurmi kertoo.

Perhe ja lähisuhdeväkivalta on maistunut. Uhrit ovat joutuneet vaihtamaan paikkakuntaa, salaamaan osoite ja puhelintietoa. Aihe on vaiettu ja siitä ei puhuta paljoakaan. Nyt tutkimuksella selvitetään kaupungin yleistä tilannetta, Aholainen kertoo.

PERHE- JA lähisuhdeväkivalta voi olla henkistä, fyysistä, taloudellista, seksuaalista tai laiminlyöntiä. Se voi liittyä uskontoon tai kulttuuriin ja kohdistua yhteen tai useampaan perheenjäseneseen, sukulaisiin tai ystäviin.

Väkivalta vaikuttaa myös lapsiin, vaikka ei kohdistuisi suoraan heihin. Seuraukset voivat olla kauaskantoisia.

Väkivallan näkemisestä voi jäädä malli, jonka siirtää aikuisena omaan perheeseensä. Jos on ollut kylmä ilmapiiri lapsuuden kodusaa, aikuisena ei välttämättä osaa käsitellä tunteita tai ottaa oman lapsen hellydenosoituksia vastaan, Solin toteaa.

Tutkimuksessa keskitytään aikuisten kokemaan lähisuhdeväkivaltaan, sillä aihetta oli rajattava jotenkin.

Toivottavasti joku muu opinnäytetyön tekijä ottaa työstääkseen ne asiat, jotka meillä jää tässä selvittämättä, Nurmi toteaa.

Kysely on ollut verkossa runsaan viikon. Siihen on tullut runsaasti vastauksia. Ensimmäisenä päivänä saimme 25 vastausta ja viime maanantaihin mennessä niitä oli tullut 36. Kun kysely on anonyymi, toivomme, että ihmiset rohkaistuvat kertomaan kokemukstaan, Aholainen toteaa.

Tutkimus lähisuhdeväkivallasta. Sairaanhoitajaksi Diakissa opiskelevat Mira Nurmi, Hanna Solin ja Anne Aholainen keräävät uhrien kokemuksia verkkokyselyllä.

Opinnäytetyö lähisuhdeväkivallasta

Pieksämäellä kerätään uhrien kokemuksia verkkokyselyllä. Vastata voi täysin luottamuksellisesti ja anonyymisti.

Pieksämäellä kerätään uhrien kokemuksia perhe- ja lähisuhdeväkivallasta. Kysely on osa Diakonia-ammattikorkeakoulussa sairaanhoitajaksi opiskelevien Anne Aholaisen, Mira Nurmen ja Hanna Solinin opinnäytetyötä.

– Kysely on anonyymi ja saamme tietää vastaajasta vain sukupuolen ja ikäryhmän. Kyselyssä kartoitetaan sitä, minkälaista väkivaltaa on kokenut ja kuka sitä on tehnyt ja miten ja mistä on saanut apua ja onko apu koettu riittäväksi, Aholainen kertoo.

Kyselyn vastaukset käsitellään luottamuksellisesti, ja yksittäiset avoimet vastaukset jäävät vain tutkimuksen tekijöiden tietoon ja niistä tehdään yhteenveto. Kyselyyn voi vastata Pieksämäen kaupungin verkkosivuilla 15. marraskuuta saakka. Paperisia kyselylomakkeita saa terveyskeskuksen aulasta ja neuvolan odotustiloista.

Aholainen, Nurmi ja Solin tekevät yhteistyötä Pieksämäen perusturvan kanssa.

– Meillä on väkivaltakoordinaattori Pauli Rytönen ja sairaanhoitaja Marjatta Väisänen yhteyshenkilöinä, jotka ohjaavat opinnäytetyötämme, Aholainen kertoo.

Tutkimusaihe tuli Pieksämäen kaupungilta.

– Heillä on sellainen käsitys, että väkivalta on lisääntynyt hirveästi, ja sama käsitys on tullut myös poliisilta, Nurmi kertoo.

– Perhe- ja lähisuhdeväkivalta on raaistunut. Uhrit ovat joutuneet vaihtamaan paikkakuntaa, salaamaan osoite- ja puhelintietonsa. Aihe on vaiettu ja siitä ei puhuta paljoakaan. Nyt tutkimuksella selvitetään kaupungin yleistä tilannetta, Aholainen kertoo.

Perhe- ja lähisuhdeväkivalta voi olla henkistä, fyysistä, taloudellista, seksuaalista tai laiminlyöntiä. Se voi liittyä uskontoon tai kulttuuriin ja kohdistua yhteen tai useampaan perheenjäseneseen, sukulaisiin tai ystäviin.

Väkivalta vaikuttaa myös lapsiin, vaikka ei kohdistuisi suoraan heihin. Seuraukset voivat olla kauaskantoisia.

– Väkivallan näkemisestä voi jäädä malli, jonka siirtää aikuisena omaan perheeseensä. Jos on ollut kylmä ilmapiiri lapsuuden kodissa, aikuisena ei välttämättä osaa käsitellä tunteita tai ottaa oman lapsen hellydenosoituksia vastaan, Solin toteaa.

Tutkimuksessa keskitytään aikuisten kokemaan lähisuhdeväkivaltaan, sillä aihetta oli rajattava jotenkin.

– Toivottavasti joku muu opinnäytetyön tekijä ottaa työstääkseen ne asiat, jotka meillä jää tässä selvittämättä, Nurmi toteaa.

Kysely on ollut verkossa runsaan viikon. Siihen on tullut runsaasti vastauksia.

– Ensimmäisenä päivänä saimme 25 vastausta ja viime maanantaihin mennessä niitä oli tullut 36. Kun kysely on anonyymi, toivomme, että ihmiset rohkaistuvat kertomaan kokemuksistaan, Aholainen toteaa.